

1927 SZEPTEMBER

ERDÉSZETI LAPOK

LXVI. ÉVF.

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

KÖZLÖNYE

9. FÜZET.

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Felelős szerkesztő

CZILLINGER JÁNOS

Megjelenik minden hó 15-én.

Előfizetési díj 1927. évre 24 P, erdészeti altiszteknek 12 P.

Az Országos Erdészeti Egyesület tagjai a tagjárulékok fejében kapják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Lipótváros, Alkotmány-utca 6. sz. II. emelet.

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnének.

(Telefon: 237—22.)

Mégegyszer az erdészeti kísérletügy.

Ide s tova 20 éve annak, hogy az Erdészeti Egyesület egyik közgyűlésén indítvány formájában kíséreltem meg az erdészeti kísérletügyre jobban ráterelni birtokosaink és szakköreink figyelmét.

Két kifogásom volt a kísérletek akkori kivitele ellen és pedig:

1. a kísérletek nem foglalkoznak az erdőgazdaság legégetőbb kérdéseivel olyan formában, hogy azoknak, ha mindjárt tudományos szempontból nem is abszolút pontos, de a gyakorlat céljainak megfelelő eredményeit a gyakorlat minél rövidebb idő alatt átvehetné és használhatná;

2. hogy a kísérletek igen kis mértékben és igen kis terjedelemben folynak, ami ellen csak egy eszköz nyújthat segítséget, ha a gyakorlatban működő szakembereket a kísérletek fogantatásába bekapcsoljuk.

Az eredmény, amit a kérdés többszöri bolygatásával el lehetett érni, ma sem sok és ha mégis felvetem mégegyszer a témát, tisztára az a cél vezet, hogy rámutassak azokra a kérdésekre, amelyek — véleményem szerint — legelsőrendű fontosságúak és amelyek legalább is a magyar viszonyokra vonatkoztatva feltét-

lenül a gyakorlat kívánalmainak megfelelő tisztázást igényelnek.

Legelsőnek veszem a felújítások kérdését.

Ma is meglehetősen ellentétek vannak azok között, kik a természetes felújítástól, „mint egyedül helyes elvi alaptól” eltérni nem akarnak és közöttünk, akik vitatjuk, hogy legalább is tisztázatlan az a kérdés, milyen irányban és milyen szempontból, mennyivel előnyösebb egyik felújítási mód a másikinál és mik azok a gazdasági és főleg pénzügyi következtetések, amiket a két felújítási mód különböző körülmények között való alkalmazásából vonni lehet.

Itt van mindjárt elsőnek a termelési költségek kérdése.

Mindnyájan nagyon jól tudjuk, hogy a természetes felújítási módoknál (a pásztás szegélyvágást kivéve), ezek a költségek jóval magasabbak, mint a tarvágásos gazdálkodásnál. Senki sincsen azonban tisztában azzal, kb. mit tesz ki ez a költségtöbblet.

Igen gyakori a hivatkozás arra, hogy a megmaradt állományokban mutatkozó növekedés ezt a költségtöbbletet fedezi.

Ezzel szemben egyetlenegy fix adatunk nincs arra nézve, milyen a különbség a természetes felújítás érdekében megritkított állományok növekedése és a tarvágásos gazdálkodásnál érintetlenül hagyott erdőrészek növekedése között.

Még tisztázatlanabb a kérdés a fiatalos fejlődése szempontjából.

Itt csak egy gyakorlati adatra kívánok rámutatni, pl. Kiss Ferenc kollégánk adatai (lásd E. L. V. füzet 234. oldal) a kocsányos tölgynél évenként és holdankint $5\frac{1}{2}$ —5.9 tm³-es átlagnövedékről számolnak be mesterséges felújítás mellett, míg természetes felújításból keletkezett állományokra hasonló adataink egyáltalán nincsenek.

Ellenben a *Fekete* Zoltán segédtabláiban foglalt legújabb külföldi és régebbi magyar termési táblák még a legjobb termőhelyen is alig félakkora fatömeget és növekedést mutatnak ki.

Legalább is közelálló a látszat, hogy a meghagyott magfák növedékét a fiatalos „fizette meg”.

A magam részéről hajlandó vagyok a fiatalos növekedési többletét a talajművelés és szabad gyökérfejlődés javára írni.

Véleményem szerint a száraló vágásnál a fiatalos gyökérzete igen is erősen küzd a megmaradt állófák gyökérzetének versenyével.

Ezt a kérdést csak újabban, szinte félve érinti néhány kollégánk, pedig a gyökérverseny kérdése a német kísérleti állomásoknál, különösen a bajoroknál, elég régi és eléggé átdolgozott probléma.

Az 1900-as évek legelején — ha jól emlékszem — a bajor kísérleti állomások egyik asszisztensének a Zentralblattban közölt hosszabb cikksorozata igen jelentékeny növekvési különbséget mutatott ki a természetes felújításra elsősorban alkalmas jegenyefenyőnél is, az olyan fiatalosok között, amelyek az állvamaradt fák gyökérzetével átszőtt talajon éltek és olyanok között, amelyeket ettől a versenytől megszabadítottak azáltal, hogy a közelükben lévő törzseknek a fiatalos csoport felé futó gyökérzetét egyszerűen átvágták.

Azt hiszem, annak a kérdése sincs még tisztázva, hogy a mi hőszegény teleink mellett a kissé már felcseperedett fiatalosokban milyen károkat okoz a visszamaradt törzsek kitermelése és kiszállítása és hogyan viselkednek ezek a fiatalosok későbbi korukban a mesterséges úton telepített fiatalosokkal szemben.

Egyáltalán nem látom tisztázva azt a kérdést, hogy a szabályos koronafejlődés szempontjából kb. milyenek a különbségek a szabályosabb hálóval telepített és így szabályosabb eloszlású, mesterséges fiatalos és a majdnem kivétel nélkül csoportos jellegű, természetes felújítás között.

Míg *Lippóczy* kolléga nagy örömmel üdvözli a dombvidéki tölgyesekben keletkezett kendersűrű újulatot, én a legnagyobb aggodalommal nézem azt.

Mi lesz, ha ezeket a fiatalosokat nem tudjuk már 5—6 év múlva gyéríteni, amikor ez a munka még csak költséget, még pedig jelentékeny költséget jelent?

Vagy ha ezeket a fiatalosokat megtámadja a lisztharmat, mint a háború alatt Szlavóniában történt?

Igen valószínűnek tartom, hogy a természetes és mesterséges úton keletkezett fiatalosok fejlődése között még a harmadik-negyedik évtizedben is lesznek különbségek és ma egyikünk sem tudja mik ezek és kb. milyen értéket képviselnek.

A különböző fanemek alkalmazása és alkalmazhatósága szempontjából sem állunk másképen.

Itt van mindjárt a gyertyán.

Az elgyertyánosodás legalább is túlzott veszedelmének hangoztatói még eddig — tudtommal — egyetlen számszerű adatra nem hivatkoztak.

Ezzel szemben, ha azokat a gyakorlatból vett adatokat vesszük alapul, amiket egyik kollégánk a sárvári uradalom ke-
rületéből az „Erdészeti Lapok” hasábjain közölt, a mai árviszonyok mellett és a szükségletek mostani megnyilvánulásánál az 50—60 éves korban a tölgygel szemben közel 100%-os érték-különbséget hozunk ki, még pedig a gyertyán javára.

Nem volna-e érdemes foglalkoznunk a kérdéssel, hogy a mélygyökerű, ritka lombozatú, korán kigyérülő tölgy között milyen mértékig érdemes és célszerű az elsőrendű talajjavító, sokkal sekélyebb gyökérzetű, árnyéktűrő gyertyánt megtelepíteni és ezzel a tölgyest még később a kigyérülés idején is ág-tisztán megőrizni? Mert legyünk tisztában azzal, hogy pl. a gyertyán a 30. évtől, az akác a 12—15. évtől sokkal kevésbé veszedelmes versenytársai a tölgynek, mint pl. a bükk, ami még ezenkívül a mi viszonyaink között bizonyos mértékig kényes és nehezen telepíthető is.

S vajjon nem fogja-e az utókor úgy megítélni a gyertyán üldözését, mint amilyen szemmel ma igen sok fiatal kolléga bírálja a mult század legutolsó éveinek azt az eljárását, amellyel a magas hegységekben a bükköt sok helyütt még gyűrűzni voltunk kénytelenek?

A fenyőfélékkel sem vagyunk jobban.

Akárhány magas, szinte vezető pozícióban lévő erdömérnökünk van, aki pl. a dunántúli részeken a lucnak, a vörösfenyőnek a megtelepítését már ab ovo helytelen dolognak tartja, holott a másik oldalról többen ismerünk olyan területeket a dunántúli részeken, ahol aránylag kisebb életkor (80—100 év) mellett kat. holdanként 500 m³-t megközelítő, sőt meg is haladó faanyagot tudott az erdőgazdaság ezekből a fanemekből vég-használatképen produkálni.

Ami a szövetet illeti, az ezeken a termőhelyeken nőtt fa a régi besztercebányai, vagy zsarnócai átlagos minőségnél semmi-

vel sem rosszabb, sőt a mélyebben fekvő erdőrészek termékeinél kifejezetten jobb.

Hogy miért ne lehetne ezeknek a fanemeknek a Mátra és a Bükk különösen észak és északkelet felé hajló lejtőin, de egyéb megmaradt részein is már 400—500 m. tengerszín feletti magasság körül jelentősebb szerepet juttatni, mint ma, semmivel sem látom megindokolva.

Nincs másként a kocsánytalan és kocsányos tölgy kérdésével sem.

Aki a két fanemet látta azonos termőhelyen, feltéve, hogy az a kocsányosnak is megfelel, az utóbbi mellett fog dönteni.

Növekvése gyorsabb, egyenletesebb, sokkal kevésbé görbül el, hozadéka jóval nagyobb, a hideget is jobban bírja.

Ahol tehát a terület sík, vagy enyhén lejtős, a talaj elég mély, 4—500 m. t. sz. feletti magasságban is ezt tennék.

Ami meg van a felújítások kérdésénél, ugyanez meg van a gyérítéseknél is.

Egész más elbánás illeti ebből a szempontból az elágasodásra mindig hajlandó lombfákat, mint az elsősorban törzsképző fenyőfákat.

Elég sok, aránylag mérsékelten megbontott állományt láttam, ahol a törzs alsó részét (még 70—90 éves korban is) olyan tömegben lepték el a fattyúhajtások, hogy a minőségi veszteség sokszorosan nagyobb értéket képviselt, mint a — véleményem szerint — legalább is kétes értékű tömeggyarapodási többlet.

Annyit már gyakorlatból állíthatok, hogy ennek a vastagodási többletnek a túlnyomó része a koronának már ágas részeire, valamint a törzsek legalsó, tőszakaszaira esik.

Míg az előbbi, éppen görcsös volta miatt a műszakilag használható részt nem túlságosan szaporítja, az utóbbi a meggyérítés után annyira kúpos alakot vesz fel, hogy a hosszúság minden fm.-ére 2, sőt több centiméteres átmérőcsökkenés is jut.

A gyakori záródásbontások eredményeképpen a szövet feltétlenül erősen egyenetlen lesz, legalább is kétes tehát, hogy minőségi szempontból a növekvési többletnek hasznát látjuk-e.

Gyakori kísérleteket szeretnék látni és pedig lehetőleg rövid időn belül ezekben a kérdésekben, olyan kísérleteket, ami-

ket elfogulatlan szem bírált el és olyan egyén mérlegelt, aki sem a felújítás, sem a gyérítések tekintetében nem áll elvi alapon, hanem igenis elismeri azt, amit ma mindnyájunknak el kell ismerni, hogy gyakorlatilag be nem bizonyított, szabályszerűen nem értékelt elméleti következtetésekből, külföldi példák tanulságaiból indulunk jórészt még ma is, amikor igen jól tudjuk, hogy pl. a nagy átlagban a német tengeri síkság felé hajló bajor és szász hegyek éghajlati viszonyai és a mi, a Duna zárt belmedencéjére hajló hegyeink szárazföldi klimája között rendkívüli eltérések vannak.

Állandóan hangoztatjuk, hogy a mezőgazdasági köztes használat a talajt kiéli, holott — véleményem szerint — a talaj termőereje megfelelő közteshasználati művelés, vagy akár megfelelő és idejében záródó mesterséges felújítás mellett kevésbé van a kiélés veszedelmének kitéve, mintha természetes felújítás jogcímén esetleg 1—2 évtizeden át táplálkoznának annak humusából a különböző erdei gyomok és gyomcserjék.

Azt a kérdést sem látom tisztázottnak, előnyösebb-e az erdőre, ha 60—100 évenként egyszer nem sajnálunk a talajtól valami megmunkálást és a felszínen fekvő értékes trágyaréteget kissé leforgatjuk, vagy pedig az-e, ha ezt a réteget érintetlenül hagyva megvárjuk, amíg a bomlási termékek nagy része mégis csak a levegőbe és nem a talajba vándorol.

Meg vagyok győződve arról, hogy ezer ilyen kérdés van még, amiket — gyakorlati kollégáink —, értem alatta azokat, akik nem érik be egyszerű utasítással, hanem a látottakat szeretettel fontolgatva járják az erdőt, legalább is tisztábban szeretnének látni.

Éppen így meggyőződéseim azonban az is, hogy ez a kívánság még igen hosszú időn át fog jámbor óhajlás maradni!

Véleményem szerint nem lehet és nem szabad, hogy a kíséreltűgy 1—2 ember kezdeményezésétől függjön és 1—2 ember gondolatvilágának szolgálatában álljon.

Emberi természetünkben rejlik, hogy azokat az eszméket és gondolatokat iparkodunk a valóságban helyesnek bebizonyítani, amelyeket vagy magunk gondoltunk ki, vagy amelyek iránt eddigi tapasztalataink alapján bizonyos mértékű előszeretettel viseltetünk.

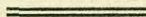
Nem várok a gyakorlati gazdaság szempontjából jelentékeny eredményt a magyar kísérlet ügyétől addig, amíg legalább is a szakemberek ez iránt érdeklődő részét nem állítjuk az ügy szolgálatába, mert a mi gyér anyagi eszközeink mellett, amikor a kísérleti ügyek tulajdonképeni vezetője ezt a — véleményem szerint — sok ember egész életét és egész munkáját betölteni hivatott, a gyakorlati gazdaság szempontjából legfontosabb kérdést csak mint mellékfoglalkozást űzheti, az eredmény nem lehet nagyobb, mint a befektetett munka.

Nyomoruságos közgazdasági viszonyaink mellett semmi kilátás nincs arra, hogy erőteljes, megfelelően javadalmazott állami intézmény vehesse ezt a dolgot rövid időn belül kezébe.

Ha teljes mértékben osztom is *Fejérnek* és *Róthnak* azt az álláspontját, hogy az abszolút tudományos értékű kísérletekhez teljesen speciális szakképzettség kell, újból felvetem az eszmét, nem volna-e célszerűbb a vitatkozás helyett valamennyiünknek, kik a kérdést igazán szeretettel karoljuk fel és akik annak rendkívül mélyreható fontosságáról annyira meg vagyunk győződve, összefogni abban az irányban, hogy lehetőleg sok gyakorlati erdőgazdát és birtokost tudjunk az ügynek megnyerni?

Igaz ugyan, hogy ez a vállalkozás kockázatot jelent, de azt hiszem, még mindig érdekesebb a jó ügy szolgálatában elvérezni, mint összetett kézzel nézni a mai meddő tapogatózást, amikor kézzelfogható eredményre egyikünk sem tud rámutatni és másrésről az a meggyőződésem, hogy aki nem kockáztatja az elvérzést, az nem is érheti el soha azt, amit valamennyien kívánunk, a sikert!

Bíró Zoltán.

Az új erdőtörvényről

(Befejező közlemény.)

Az állami erdőfelügyelet és az erdészeti közigazgatási szervezet az erdőfenntartás szolgálatában.

Köztudomású tény, hogy a legjobban megalkotott törvény sem képes önmagában, megfelelő végrehajtószervek és helyes végrehajtás nélkül kellő eredményt felmutatni, viszont nem egy esetben tapasztalhattuk, hogy a kevésbé megfelelő törvénynek hézagait is ki lehet *ideig-óráig* pótolni.

A mi esetünk is ez.

Az állami erdőfelügyelet kérdése minálunk *hosszú négy évtizeden keresztül, a gyakorlatban jól bevált kir. erdőfelügyelőségek rendszerével* szerencsés megoldást nyert.

Hogy mégsem volt képes ez a rendszer nagyobb eredményt felmutatni, az kizárólag arra vezethető vissza, hogy a kir. erdőfelügyelőségi kerületek már a törvény életbelépése idején olyan hatalmas erdőségeket foglaltak össze, hogy a kir. erdőfelügyelők képtelenek voltak kerületüket beutazni, jóllehet a törvény 34. §-a ezt reájuk nézve kötelezőleg előírta.

Pedig hol van még az egyszerű *beutazástól az erdőfelügyelet intenzív gyakorlása?*

Az eredmény az volt, hogy bizonyos — inkább veszélyeztetett — erdőbirtoktípusok, úgy ahogy felügyelet alatt voltak, míg a többi erdők úgyszólván teljesen kiestek a felügyelet alól.

Nem mosolygott a szerencse erre a helyesen megalapozott, de nem fejlesztett intézményre akkor sem, amikor nyilvánvalóan nem lehetett volna ezt a mostoha elbánást pénzügyi nehézségekkel megokolni. (1898.)

Ha az 1898. XIX. tc. alapján szervezett 43 állami erdőhivatal költségeire biztosított anyagi erőnek annakidején csupán felét fordították volna a kir. erdőfelügyelőségi szervezet fejlesztésére,

tésére, illetőleg a túlnagy kerületek apasztására, úgy bizonyára nem következett volna be 1923-ban a kir. erdőfelügyelőségi szervezetnek kíméletlen felszámolása. Sajnos, ez megtörtént.

Hogy az erdészeti igazgatásról* szóló 1923. évi XVIII. tc. elhamarkodott végrehajtása milyen bonyodalmakat és milyen fejetlenséget teremtett az erdészeti közigazgatásban és közéletben, arra ezúttal már nem térek ki, mert a lapunk hasábjain nemrég lefolytatott szakvitában már egyértelműleg megállapítást nyert, hogy a mai helyzet *teljességgel tarthatatlan*.

Hogy az állami erdőfelügyelet és az erdészeti közigazgatás mai rendszere eddig még sem feneklett meg, kizárólag a végrehajtó szervek fegyelmezettségének és öntudatos működésének köszönhető.

Kérdem itt, szabad-e ok nélkül az erdőmérnöki kar munkarendjét és az erdőbirtokos osztály türelmét továbbra is ilyen erőpróbának kitenni?

Nem volna-e kívánatos, sőt *sürgősen szükséges* az elmaradt alaptörvény keretében helyrehozni az adminisztráció felforgatása következtében előállott bajokat, kijavítani az összes elhízázott törvényalkotásokat?

*

Közelebről vizsgálva az állami erdőfelügyelet lényegét, beláthatjuk, hogy ennek a szervezetnek — mint a kizárólagos közérdek őrének — minden érdeken felül kell állnia s a törvény rendelkezéseit —, akár csak a kir. ügyésznek vagy rendőri hatóságnak a maga munkaterületén — mindenféle tulajdonjogi című erdőbirtokossal szemben egyaránt érvényre emelni.

Ehhez pedig elsősorban *függetlenség, gyors cselekvési szabadság* kell.

Függetlenség, hogy az egyenlő elbánás elvén csorbát ne kelljen ejtenie, gyors cselekvési szabadság, hogy az erdészeti közügyek intézése bürokráciába ne fulladjon.

* Ez az *elnevezés* is önmagában hordja a megértést nehezítő homály képét, mely összekeveri az erdészeti közigazgatás teljesen különálló fogalmát a kincstári és az állami kezelés alatt álló erdőgazdaságok igazgatásának ismét különálló, a multban már többé-kevésbé köztudatba átment fogalmával.

Teljes lehetetlenség a mai rendszer erdőfelügyelete, amikor az erdőfelügyelő egyben alárendelt tisztviselője annak a közép-fokú hivatalnak, amelyek gazdálkodását közérdek szempontjából ellenőrizni köteles.

Horribile dictu, de úgy hallom, hogy a mai rendszer erdőfelügyelőjének intézkedési tervezeteit előbb írásban be kell mutatni a székhelyétől távoleső erdőigazgatóságoknak. Ez az eljárás semmiesetre sem azonos a függetlenség és gyors cselekvési szabadság fogalmával.

Miként fogja a mai rendszer erdőfelügyelője teljesíteni kötelemait azzal a m. kir erdőigazgatósággal szemben, amelynek például nem kevesebb, mint 100-at meghaladó üzemtervi hátaléka van?

Pedig ilyen eset is van.

Szem előtt tarthatja-e az egyenlő elbánás elvét a mai rendszer erdőfelügyelője, amikor ugyanilyen deliktumért köteles szigorral megindítja az erdőrendészeti áthágást pl. egy hitbizományi erdőbirtokos ellen?

Mi történik továbbá akkor, ha a felügyelet súlyos hibákat és mulasztásokat észlel olyan erdőbirtokon, amelynek kezelését az ő közvetlen fellebbvalója irányítja? Emberi mivoltunkat ismerve, feltételezhető-e, hogy ez esetben a tiszta közérdek követelményei fognak érvényesülni? Megfelel-e a közérdek követelményeinek, ha a mai rendszer erdőfelügyelője, jobb meggyőződése ellenére, esetleg nyílt törvénysértés tudatában kénytelen meghajolni szolgálati fellebbvalójának rendelkezése előtt?

Az állami erdőfelügyelet és erdőgazdálkodás nem egyesíthető ténykedések.

Ez a két feladat teljesen összeférhetetlen. Úgy a kincstári erdőbirtokok, mint azok az erdőbirtokok, amelyeken az állami kezelés közegei gazdálkodnak, épúgy állami felügyelet alá tartoznak a közérdek szempontjából, mint bármely más erdőbirtok. Az erdőrendészet alól senki sem vonhatja ki magát, éppen úgy, mint a járó-kelő közönség kivétel nélkül aláveti magát a rendőrszem rendelkezéseinek.

Valamint a vasúti és hajózási felügyelőség, a bányakapitányság, az iparfelügyelőség stb. hatásköre mindenféle üzemre egyaránt kiterjed és valamint ezek a funkcionáriusok sem fog-

lalkozhatnak üzemek vezetésével és irányításával, éppen úgy a kir. erdőfelügyelők sem kezelhetnek erdőket, igazgathatnak erdőgazdaságokat, vagy ami még szembeötlőbb, nem ellenőrizhetnek fellebbvalóik irányítása mellett olyan gazdálkodást, melyet hivatali fellebbvalóik üznek.

Az erdőfenntartás érdekei tehát kerekén megkövetelik az erdőfelügyelet és erdőgazdálkodás mai „egységesítésének” feltétlen szétválasztását, vagyis a független királyi erdőfelügyelőségek újbóli visszaállítását.

Annál is inkább szükséges ez, mert az erdészeti közigazgatás elsőfokú szervének, a vármegyei stb. közigazgatási biz. gazdasági albizottságnak feltétlenül szüksége van ilyen független, minden érdeken felülálló, széleskörű szakértelemmel rendelkező szakterőre, mindenkifelett pedig olyan szakmunkaerőre, akinek munkássága a bizottság munkaképességét és az erdészeti közügyek intézésének zavartalan menetét biztosítja.

Mint már egyszer írtam, a régi kir. erdőfelügyelőségi szervezet a különleges magyar viszonyokhoz kiváló bölcsességgel volt hozzászabva, s ideális összekötőkapocsként működött egyfelől — mint a közérdek képviselője az állam —, másfelől mint a vármegyei önkormányzat biztos támasza és segítsége — az ősi vármegye között.

Természetesen a régi kir. erdőfelügyelőségi rendszer kulcsa a megfelelő személykiválasztásban rejlett, mert ennek a rendkívül kényes feladatkörnek érelyes és mégis tapintatos módon való ellátása egészen különleges egyéni rátermettséget kívánt meg.

Igen bölcs rendelkezése volt tehát a régi törvénynek az a kikötés is, hogy a királyi erdőfelügyelők csakis olyan erdőtisztek lehettek, akik legalább 8 évi *gyakorlati* szolgálatot tudtak felmutatni.

Ezzel szemben mi a mai helyzet?

Ne vegyék fiatal kartársaim tőlem zokon ennek a rendszerbeli hibának megállapítását, mégis képtelen helyzetnek tartom, hogy igen fontos, sokszor igen kényes erdőfelügyeleti funkciókat olyan fiatal, gyakorlat és kellő irányítás nélkül nevelt kartársaink látnak el, akik ilyen feladatok ellátására megnyugvással felhasználhatók nem volnának.

Ma az erdőfelügyeleti feladatok szét vannak forgácsolva, az ú. n. mai *állami erdőhivatalok* vezetői (nem egy esetben teljesen gyakorlati szolgálat nélkül lettek egyszerre *hivatalvezetők!*) épúgy végeznek erdőfelügyelői funkciót, mint az igazgatóságok és erdőfelügyelők.

Egyik volt igazságügyminiszterünk leírásában olvastam, hogy Angliában a bíróságoknál az a rendszer uralkodik, hogy az alsóbbfokú fórumoknál alkalmazzák a legnagyobb tapasztalattal rendelkező bírákat, mert rájöttek arra, hogy különösen a bíráskodásnál igen fontos az, hogy a kérdéses ügy már a legelső fokon helyes elbírálásban, alapos feldolgozásban részesüljön.

Ha helyes ez a rendszer a bírói eljárásoknál, kétszeresen helyes a közigazgatási ügyek intézésénél, amelyek egy árnyalattal közelebb állnak a való élethez; semmiesetre sem helyes azonban a minálunk dívó az az eljárás, mellyel gyakorlati tapasztalat nélküli szakembereket bíznak meg felügyeleti funkciót is teljesítő hivatalvezetői állásokkal.

A mai erdőfelügyeleti rendszer betetőzése volt az utazási átalányok behozatalával kapcsolatosan az *utazási napok számának korlátozása*.

Észszerű intézkedés lehet ez pénzügyi és számvevőségi szempontból, de erdőfelügyeleti szempontból teljességgel tartahatatlan, nem is szólva arról, hogy megalázó.

Engedelmet kérek, de az erdőfelügyelettel megbízott tisztviselő felelős tényező, felelős azért, hogy mi történik a kerületében, felelős azért, hogy az erdőbirtokosoknak rendkívül nagy anyagi érdekeikhez fűződő fontos ügyei *késedelem nélkül* elintéztessenek. Ki vállalja tehát a felelősséget azért, hogy az erdőfelügyelőnek vagy az erdőfelügyelői funkciót végző erdőigazgatónak, helyettesének, erdőhivatali vezetőnek nem áll módjában a törvényben megállapított teendőit elvégezni. Ez nem lehet a felügyelet hatályosabbá tétele?

Az a körülmény, hogy a kormányzat az utazási napok számát mintegy szétosztotta a különféle funkcionáriusok között, arra mutat, hogy az utazásokat maga a kormányzat is egyszerűen *mellékjövedelemnek tekinti*. Ez a felfogás eddig minálunk nem érvényesült.

Utazások tekintetében megkötni az erdőfelügyelőt és a felügyeleti funkciókat teljesítő szerveket, a törvény szellemébe ütközőnek tartom.

Igen helyes volt a multban az a rendszer is, amely szerint a kir. erdőfelügyelőségi állások nyilvános pályázat útján töltek be, mert a kormányzatnak módjában volt olyan szakemberek közül kiválasztani a legalkalmasabb szakembert, akik *különös hajlammal* viseltettek az erdészeti közigazgatási szolgálat iránt. Ezek a rendelkezések ezentúl is fenntartandók lennének.

Az erdőfenntartás érdekei feltétlenül megkívánják, hogy az elsőfokú erdőrendészeti hatóság kebelében a szakszemponatok teljes mértékben érvényesüljenek.

Véleményem szerint ezt a törekvésünket a vármegyei önkormányzat megbontása nélkül is elérhetjük, ha annak összeállításában a szakbeli rátermettséget érvényre juttatjuk. Itt elsősorban figyelembevehetők volnának a törvényhatósági bizottságnak olyan tagjai, akik erdőmérnöki képesítéssel bírnak, nemkülönben olyan erdőbirtokosok, akik tanujelét adták rátermettségüknek, s önmaguk is okszerű erdőgazdálkodást folytatnak vagy irányítanak.

Az ügymenet gyorsítása érdekében állana az elsőfokú erdőrendészeti hatóság hatáskörének bővítése s egyben leterhelése olyan lényegtelen ügyek intézésétől, amelyek elintézési módja érdemi tárgyalást nem igényel, vagy amelyek inkább vagyonfelügyeleti, mint erdőfelügyeleti szempontból bírnak jelentőséggel.

Bizottsági tárgyalásra kizárólag a fontosabb elvi jelentőségű ügyek volnának előterjesztendőek, s a lehetőséghez képest kiterjesztendő az ügyek elnöki úton való sürgős letárgyalása.

Többen hangoztatták, hogy mint minden szervezet, úgy a kir. erdőfelügyelőségi szervezet is irányításra szorul.

Ma, amikor a szerencsétlen viszonyok, a rövidlátás és az előrenemlátás az erdőmérnöki karnak — értékes tapasztalatokban bővelkedő — legnagyobb részét úgyszólván egy kardcsapással leválasztották az aktív szolgálattól, ma, amikor az országnak régi iskolázottságú erdőfelügyelője alig van, kétségtelen, hogy átmenetileg gyakori felülvizsgálatra lehet szükség.

Ez a felülvizsgálat, a kir. erdőfelügyelőségek ilyen irányítása azonban *helyesen nem különféle vidéki központokból, hanem kizárólag a földművelésügyi minisztériumból történhetik.*

Ezt megelőzőleg azonban szükséges volna visszaállítani a földművelésügyi miniszternek illetékes szervét, a *régi kir. erdőfelügyelőségi ügyosztályt régi függetlenségében és tekintélyében.*

A másodfokú erdőrendészeti hatóságot a *földművelésügyi miniszter* gyakorolja.

Gyakorolhatja-e a miniszter ezt a fontos ténykedését más-ként *helyesen*, mint az erdőrendészeti ügyek elbírálására hivatott *erdőfelügyelőségi ügyosztálya* útján? Aki valaha szolgálatot teljesített ebben az ügyosztályban, csak az tudja elbírálni, hogy a meglévő törvények és rendeleteken kívül mily sok, fontos elvi jelentőségű döntés ismeretére, milyen évekig tartó speciális felkészültségre volt szüksége annak, aki az erdőrendészet ügyét lelkiismeretesen óhajtotta szolgálni.

Ha élesen disztinkválunk, tulajdonképen az volna helyes, hogy a miniszter másodfokú erdőrendészeti hatósági jogát — legalább is a kincstári és az állami kezelés alatt álló erdőkre nézve — kizárólag az erdőfelügyelőségi ügyosztály vezetője útján gyakorolná, mert így legalább formailag kiküszöbölhető volna az itt kétségtelenül fennálló összeférhetetlenség esete.

Ha papíron nem is, lényegileg ez a gyakorlat a multban is megvolt, mert az erdőfelügyelőségi ügyosztály a multban mindenkor és mindenkivel szemben érvényre tudta emelni a közérdek kívánalmait, s *vétót* tudott mondani nem egyszer magasabb helyről jelentkező ellentétes törekvéseknek is.

Hogy azonban ez a régi tekintély helyreállhasson, szakítani kellene azzal az újabb rendszerrel, amely a referensek és ügyosztályvezetők örökös felcserélgetésével okoz mérhetetlen károkat az erdőrendészet ügyének és tekintélyének.

Minden személyi vonatkozás nélkül általánosságban állítom, hogy *különösen* ebben az ügyosztályban volna helye olyan elvi rendelkezés végrehajtásának, amely szerint megköveteltetnék, hogy ennek az ügyosztálynak referensei is csakis *bizonyos évi külső erdőfelügyelőségi szolgálat után léphetnek az ügyosztály kebelébe.*

Nem szabad a másodfokú erdőrendészeti hatóság tekintélyét, illetőleg az ügy érdemi elbírálását sem annak a fonák helyzetnek kitenni, hogy az alsóbb fokon esetleg kiváló gyakorlati tapasztalatokkal rendelkező idősebb szakemberek véleményét és állásfoglalását egy lényegesen kevesebb gyakorlattal rendelkező, esetleg erdőfelügyelőségi külső gyakorlati szolgálatot teljesen nélkülöző fiatal szakértővel bíraltassuk felül.

Ilyen rendszer megingatja a hitet és bizalmat a felsőbbség ítélezéseinek helyességében, s akarva nem akarva azt a törekvést szolgálja, hogy a legmagasabb szakbíráóság helyét másutt keressük.

Valamennyien tudjuk, hogy az utóbbi évek rendkívüli viszonyai rendkívüli helyzetet teremtettek, de ma már itt az ideje, hogy e tekintetben is határozott irányt követve haladjunk régi tekintélyünk visszaszerzése felé.

*

Néhány szóval meg szeretnék emlékezni egy a mult időknek szintén igen fontos szervezetéről, amelynek egykor hatalmas életerős vezetősége szinte egy szempillantás alatt elnyelődött az erdészeti kormányzat mai összekevertségében: *az állami kezelési ügyeket irányító ügyosztályról.*

Véleményem szerint ennek mielőbbi feltámasztására szintén égetően szükség lesz, mert egy ilyen hatalmas szervezet egyöntetű, egységes irányítás nélkül helyesen nem működhetik.

Amennyiben azonban az új erdőfenntartási törvény keretében sikerül azt a vezérelvet diadalra juttatni, hogy minden erdő kivétel nélkül rendszeres gazdasági üzemterv szerint kezeltetés, ennek a szervezetnek is igen lényeges átalakuláson kell keresztülmenni.

Ugyanis, ha generális intézkedés fogja elrendelni az üzemtervszerű kötelezettséget, illetőleg az üzemtervben az alkalmazandó erdőőri és erdőkezelői altiszti és tiszti létszám is szabályozást nyer, az állami kezelés lehetőségét nyitva kell hagyni bármilyen tulajdonjogi címhez tartozó olyan birtokos részére is, aki bármely körülménynél fogva nem képes erdejét a törvény előírásainak megfelelően kezelni.

Igen sok apró-cseprő, teljesen letarolt, jövedelmet alig szolgáltató erdőbirtok van ma is, amelyek önmagukban az okszerű

kezelés és őrzés költségeit nem bírják meg, de erre mintegy szövetkezve az állami kezelés szerveivel okszerűen és gazdaságosan volnának elkezelhetők.

Természetesen az állami kezelésnek a régi járási erdőgondnokság kerületeit szintén oly módon kellene újból megszabni, hogy az illető erdőgondnoknak módjában álljon ezeken az erdőbirtokokon *valódi erdőgazdálkodást* folytatni. Ennek megfelelően a kezelés és őrzés költségeinek megállapítása is más természetű szabályozást nyerne.

Legelső teendő volna azonban az állami erdőkezeléshez mulhatatlanul szükséges állami erdőaltiszti szervezet megteremtése. Enélkül belterjes gazdálkodást folytatni képtelenség lenne. A mai erdőigazgatóságok célszerűen felhasználhatók volnának ugyanarra a szerepkörre, amelyet annakidején a 43 m. kir. állami erdőhivatal látott el, s ezzel és a kincstári erdőigazgatóságok teljes függetlenítésével az erdészeti adminisztráció összebogozott *egységesítése* szerencsés kibontakozást nyerhetne.

*

Befejező soraimmal az intézőkörök lelkiismeretéhez appellálok.

Fogadják az új törvény irányelveihez fűzött hozzászólásomat azzal a megértéssel, mint amilyen egyszerűetettel kívántam a jó ügyet szolgálni.

Tegyenek le az álszeméremről, amely nem engedi meglátni a tornyosuló vészes felhőket, amely nem engedi meglátni azt a veszedelmet, amely az egész magyar erdőgazdaságot és erdőmérnöki karunkat fenyegeti.

Gondolják meg, hogyha csonka országunk csekély erdőterületén ilyen *rendszeretelenség lett úrrá*, miként fogjuk adott pillanatban régi, hatalmas erdőségeinket eligazgatni. Mekkora zavar s fejetlenség fogja örömünket elrontani abban a boldog órában, s akkor fogjuk csak meglátni, hogy erdőmérnöki karunk kíméletlenül agyonszanált tapasztaltabb felének hirtelen elbocsátása, az utódképzés elmulasztásának rendszere, az ifjú nemzedék ideiglenes elhelyezkedésének meg nem könnyítése milyen megoldhatatlan feladatok elé fogják állítani a magyar erdőmérnöki kart és a vezetőséget.

Gondolják meg, hogy az idő halad, hogy az ilyen nagyhorderejű feladatok elvégzése több évi időt, hosszú tárgyalást, alkalmas politikai helyzetet igényel.

Sokra becsüljük az erdészeti kormányzat nagystílusú építkezési munkásságát is. Elhisszük, hogy csodaszép lesz az az üdülőtelep, amelyet Lillafüreden épít, nagyszerű az útvonal, amely hozzávezet, bizonyára szép lesz a miskolci erdőigazgatóság új palotája is... de amikor ilyen szemképráztató pazar alkotásokat létesít, vegye észre azt is, hogy a magyar *erdészeti közigazgatás szerény otthona összeomlás alatt áll, s betemetéssel fenyegeti az egész magyar erdészeti társadalmat.*

Igen, jól van, építsünk is! De ha már építünk, szabadjon néhány szót a sürgősség sorrendjéhez is szólnom.

Legelsősorban annak a néhány erdőőri laknak megépítésénél kezdeném az építési programot, elsősorban ott, ahol az alföldfásítási munkálatokkal *gyökeret kell verni az Alföldön.*

Folytatnám az erdőhivatalok (erdőgondnokságok) épületeivel, mert erdőgondnokaink az esetek legtöbbszörében e téren kétségbeejtő nehézségekkel küzdenek, s végezném ott, ahol a kormányzat kezdi.

Czillinger János.

Erdészeti irodalom és tudomány a XIX. századig.

Erdőtörténelmi tanulmány.

írta: Nagypál István erdőmérnök.

A tudományok — mint a fejlődés egyéb jelenségei is — a fejlődés eredményei, s mint ilyenek egy ideig elférnek, elfértek a többi tudományok keretében, de azután lassankint meg-növekednek, szárnyra kapva elhagyják a szülötanyát s új, önálló életet élnek tovább. Így volt ez kezdetben az erdőgazdaságra vonatkozó tudásunkkal is, mely elég későn, a XIX. század elején érte el fejlettségének azt a fokát, hogy — mint rendszerbe foglalt tudomány — az elismertetést kivívja magának.¹

Dr. Schwappach erdő történelmi feljegyzései, illetőleg a dr. Tuisko Lorey által alapított „Handbuch der Forstwissenschaft”² adatai táplálják főképen e kis tanulmányt, és sok más német kútforrás felhasználásával módosítani, illetőleg kellő megvilágításba iparkodik helyezni azt a nézetet, mely szerint: „minden az erdészet és erdészeti tudomány fejlesztését célzó mozgalom Németországból indult ki”.³

Tény, hogy a német szorgalom, az „erdészet Koryphaeusai”-nak, mint Hartig, Cotta, Hundeshagen, König, Pfeil és érdemeiben, munkában egyaránt gazdag kortársaiknak alapvető szakképzettsége gyűjtötte és gyúrta egyneművé az elszórt anyagot; de a gazdálkodás törvényei s alkalmazandó szabályainak megismerése és tanítása terén az úttörők, s az erdészeti tudományos irodalom első munkásai csaknem egy egész évszázaddal előbb Franciárországban a „Grand-maitres des forêts” voltak. Élükön állott a híres Réaumur és Buffon, a sokoldalú Duhamel

¹ I. Chr. Hundeshagen: Enciklopädie der Forstwissenschaft. Tübingen. 1821.

² Tübingen. 1911.

³ Fekete L. Erdőértékszámítástan. Selmechánya. 1873.

du Monceau, *Varenne de Venille* és *marquis de Mirabeau*, kik a már akkor megpecsételt sorsú francia erdők létfentartása, illetőleg talpraállítása és szakszerű művelése érdekében a tudomány és tekintély szószékén: az „Academie Royale de France”-ban a nyilvánosság elé lépnek. Már ekkor és itt mutatkozik a fejlődés, annak lendületes ereje, s ez az erdők jelentőségének és fontosságának megismeréséből származott. S a XIX. század beköszöntéséig az erdészeti irodalom ebből táplálkozott, mintegy köztudattá s elsőrendű céllá akarván tenni, hogy mennyire fontos államérdek az erdőségek helyreállítása és ápolása, hogy az ezáltal az általános jólét, a nemzetgazdaság számottevő tényezője legyen, mint ahogyan tényleg az is.

A francia kezdeményezők érdemei nemcsak abban mutatkoznak, hogy a rendszeres erdőgazdaságnak úgy a magán-, mint a közérdek szempontjából megvilágított s messze kiható fontosságát még idejében elismertették. Az ő exact tudományos munkásságuk és megfigyeléseik közelebb hozták az erdőt a művelője látóköréhez. Irányt szabtak, erőt adtak a fejlődéshez, s a „Grand-maitres des forêts” buzgó iniciatívája nyomán elértük azt, hogy tudományunk, mely a modern gazdasági tudományok jelégét viseli: gazdasági tudomány és természettudomány! — meghozza gyümölcsét.

Érdemük és munkásságuk kellő méltatása végett azonban meg kellene győződnünk arról, hogy fellépésük előtt miben állt az „erdészet”, illetőleg az a tudás, mely mellett „elődeink” gazdálkodtak. Tudásuk felől talán némileg tájékoztathat bennünket az a történelmileg hitelesített tény is, hogy ők egy *Réaumur*-hoz intézett iratukban a tölgy halhatatlanságát bizonyítgatják s a *Réaumur* által a „Reflexions sur l'état des bois...” című értekezésekben (megjelent a „Histoire de l'Academie Royale de France” 1721. évi füzetében) lefektetett erdőművelési és gazdálkodási elvekkel és szabályokkal homlok egyenest ellenkezőt erősítgettek. Nem csoda; hisz az „erdész” két-három évig inaskodott, hálót font, kürtöt fűjt; a nagystilú királyi, főúri vadászatok berendezéseit tanulták, emellett az erdőgazdaságra vonatkozó ismeretek alárendelt szerepüknél fogva a favágóknál és szénegetőknél voltak elsajátítandók. A szerzett tapasztalat szájról-szájra járt, apáról-fiúra szállt.

Hisz volt idő, (a hűbérrendszer idején!) amikor az „erdész”-t és „hivatal”-át örökölni lehetett. Erdészeti tevékenységről, illetőleg azt elősegítő irodalmi mozgalomról meg már annál is inkább nem eshetik szó a középkorban, mert közöttük írástudó ember is kevés akadt. S ha értette is egyik-másik a betűvetés mesterségét, azok könyvei a tekintély és hagyomány által lenyűgözött s gyakorlatilag gyámoltalan „scholastizismus”-nak értelmetlen szemelvényei voltak. Ilyen, a középkorból ránkmaradt egyetlen könyv a bolognai szenátornak: *Petrus de Crescentiis*-nek „*Ruralium commodorum libr. XII.*” című s 1300 táján megjelent műve, mely a régi római íróknak: *Varro, M. P. Cato, Collumella* s *Palladius*-nak a mezőgazdaságra vonatkozó feljegyzéseiből áll, teletömve aristotelesi s arab „természettudomány”-nyal. Legtöbb lapján a pálma- s mandulafáról beszél. Mindennek dacára könyve nagy népszerűségnek örvendett nemcsak Itáliában, de később Francia- és Németországban is. Német nyelven 1471-ben Augsburgban jelent meg s irodalomtörténeti szempontból azon hatása révén figyelemreméltó, melyet a XVI. és XVII. század szerzetesíróira gyakorolt. Ezek mindentudását a „Magister” cím honorálta. A talajgazdaságot összefoglaló műveikben állattenyésztésen kívül írnak még erdő- s kertművelésről, csillagászatról stb. Legtekintélyesebb volt közöttük *Magister Colerus* „*Oeconomia ruralis et domestica*”-ja, mely a XVI. század utolsó felében jelent meg. Hasonló szellemben, sőt előbb íródott a „*Praedium rusticum* is; megjelent 1554-ben, *Charles Estienne* francia orvos és könyvnyomtató írta. Főképp a szántás-vetést, vadászatot tárgyalja, s e részek úgyszólván évről-évre bővülnek, aszerint, amint e könyv újabb és újabb kiadást ér el. S ezzel valóságos rekordot teremtett. Ugyanis 1564-ben már „*L’agriculture et maison rustique*” címen jelenik meg és 1702-ig nem kevesebb, mint 98 kiadást ért el. Németnyelvű harmadszori kiadásában (1592) már erdőművelésről is olvashatunk; a gyérítést és az ültetvényesek telepítését is tárgyalja. Ez lett azután a Magisterek leghasznosabb vezérkönyve. Ez az egész, mit 1700-ig az erdészeti irodalom mutat, bár igen szűkszavú és kevés adat ahhoz, hogy ezen idők erdészetéről magunknak valamelyes képet alkothassunk.

Célunkhoz inkább eljutunk, ha az erdészeti s vadászati ügyre vonatkozó rendeletekben oly gazdag törvénytárakban kutatunk.

Az „Inforestatio”, az „appendicium forestis” eleinte a király s kiváltságos osztály erdőségeinek tilalom alá helyezését célozta. (Forestis, inforestare = Forst német szóból középkori latinsággal képezett fogalom.) E tilalom azonban később a kiváltságos vadászati jog gyakorolhatása szempontjából minden erdőre kiterjesztetett. A hajdani államelmélet alapján vett népjog ugyanis, mely szerint az erdő s annak minden tartozéka a szabad javak közé tartozott, idővel mindinkább nagyobb korlátozásoknak lett alávetve. Ezen korlátozások okai: a bányaművek faszükségletének biztosítása, vadászat és makkoltatás. Amikor pedig a kultúra fellendülésével és az erdők állapotában beállott változások és rosszabbodások már-már komoly aggodalomra adnak okot, önként beállott annak szükségessége, mely az erdők védelmére jogi alapot keresett. Mindenekelőtt tehát szükséges volt az állam- és magánjog megteremtése, s ennek kapcsán az uralkodó osztály személyes érdekei s a közérdek között különbséget, elhatárolásokat tenni.

Az erdők fentartásának, művelésének és védelmének kérdése, amint azt csaknem minden ország jog- és gazdaságtörténelme mutatja, a legrégibb idők óta foglalkoztatta az államhatalom törvényhozóit, illetőleg végrehajtó szerveit. Már idejekorán felismerték, hogy az ország erdőségeinek megsemmisítése, irtása az ország fizikai állapotának megváltozásával jár, s ez a lakosságra, a közérdekre végzetes kimenetelű szokott lenni. Már *Plato* (*Critias*) említést tesz az „ország megbetege-dése” felől, melyet az elkopárosítás művének tulajdonít. S a görög ókor azon törekvéseiről, melyeknek célja az volt, hogy az emberi önzést és szűkkeblűséget a féktelen erdőrongálásoktól távol tartsa, s a vallásos szentség és törvény erejével hason, érdekes közlést olvasunk dr. *Chloros* görög erdőfelügyelő tollából az „Ó-görögök teljesítményei az erdészeti tudomány terén” cím alatt”.¹

Homeros a hegységek erdeit az „istenek lakóhelye” névvel tiszteli, ahol „bűn a fákat vassal (fejsze) irtani”, s ez csak

¹ Forstwiss. Centralblatt, 1885.

akkor szabad, „ha a szép, elaggott törzsek az anyaföldre borulnak, mert elmúlásuk akkor már bekövetkezett”.

Síkságon és városok közelében az isteneknek szentelt ligetek voltak és pedig *Pausanias*, *Strabo* és sok más író feljegyzései szerint igen tekintélyes számmal. A fa és erdei nimphák-ról szóló mithoszok az erdőrongálás és féktelen irtás bűnét kárhoztatják. Különösen érdekes az erdei és forrásvizi nimphák közötti mithológikus összefüggést vizsgálni, melyről Homeros e szavakkal emlékezik meg: „A nimphák örülnek, ha eső növeszti a tölgyet, de sírnak, ha az már lombját hullatja”.¹

Hasonlóan értelmezendő az Erichtoniosról szóló mithosz is.² Erichtonios Ceres szent berkében egy tölgyet vág ki, amiért is a Dryák Cerest a bűnös megbüntetésére kérik fel. Ez egy hegyi nimphát küld a „vasércü” Kaukázusba, hogy onnan az éhinséget elhozza. Ez Erichtoniost meglepi, aki kínzó éhségben elpusztul. Nem félreismerhetetlenül állítja-e elénk e mithosz azt az összefüggést, mely a mezőgazdaság eltűnése, az azt követő éhinség és ezek szülőke: az elkopárosítás között fennáll?!

S az a hit, hogy ezen ó-görög mithoszoknak tényleg az volt a céljuk, hogy vallásos képzetek felébresztésével, illetőleg valáserkölcsi tanítások útján az erdők oktalan pusztítását gyengítsék, azok épségét és fentartását előmozdítsák, annál valószínűbbnek látszik, mert Akarnania mostani lakói még az elmúlt században is akként végezték erdeik megszentelését, hogy papjuk az összegyűlt község előtt egy darab szentelt kenyeret zárt el a legszebb törzsben, miáltal ezen erdő megszenteltnek, „tilalom alá helyezett”-nek volt tekintendő.

Hogy a római birodalomban részben már szabályos fenyésztés volt, kiolvasható *Cato* és *Collumella* mezőgazdasági írásaiból, ahol a tölgyeknek vetés útján való felújításáról is szó van. S a „tizenkéttáblás törvény”-ben³ is áll már, hogy: „qui injuria cecidisset arbores alienas, neret in singulas siclos aeris”.

¹ Odyss. X. 350.

² Ovid. Metam. VIII. 738—878.

³ Plinius: Historia naturalis libr. XII. Caput 1.

Cicero (Philippicájában) csúf és az általános érdeket veszélyeztető eljárásnak minősíti azt, ha valaki „erdőmészárlás”-ban vesz részt, s hangsúlyozza, hogy:

„... a hatóságnak mindent el kell követnie a fatömeg gyarapítása érdekében s elhárítani az útból mindazt, ami e célt hátráltatja.”

Nem kevésbé mutatják hatásosan az erdőre vonatkozó rendeletek százai meg ezrei,¹ hogy az államhatalom a középkortól kezdve, mindenkor buzgón törődött az erdők fentartásának és védelmének kérdésével. Ennek indító oka rendesen fiskális jog, s annak érdekvédelmi intenciójában rejlett. Hegyvidéken s a futóhomok területein azonban már a középkor elején érezték és tudták, hogy mily hatást gyakorol az erdő az illető vidék éghajlatára, általában egy-egy ország fizikai állapotára. Szomorú tapasztalatok érlelték ezen megfigyelést. A lekopasztott Apenninek, ijesztő Karsztok, a kapzsi Velence, Florenz és Genua ezen művei elég hangosan beszéltek.

Az elkopárosítás, irtás aggasztó jelenségei, illetőleg az erdőnek az éghajlatra és talajra gyakorolt hatása tárgyában tett legrégibb feljegyzést a spanyol *Fernando Colonnak* († 1540) köszönjük, aki Almirante admirális hajónaplója alapján ily értelmű tudósítást közöl:²

„Az admirális a sok üdítőzáport a hegyoldalakat borító erdők terjedelmes és sűrű voltának tulajdonította, de azon időtől kezdve, hogy a szép, lombos erdőket kiirtották, az eső ritkább lett.”

Ahelyett azonban, hogy útleírásokból, krónikákból merített, nem ellenőrizhető s épp azért csak óvatosan elfogadható jelentéseket³ ismételnénk, melyek hőmérsékleti változásokról, országrészek kiszáradásáról, források kiapadásáról, csapadék- és harmathianyáról szólnak, meg kell említenünk, mily ellentétes ítéletek, nézetek uralkodtak az erdők által az éghajlatra gya-

¹ Összegyűjtve von Moser által alapított „Forstarchiv zur Erweiterung der Forst- und Jagdwissenschaft, der forst- und jagdwissenschaftlichen Litteratur” 1788—1796, 17 kötetben, melynek folytatása újabb 13 kötet 1796—1807-ben a „Neueres Forstarchiv”.

² *Humboldt*: Kosmos II. 322. I.

³ *Freiherr von Löffelholz-Goldberg*: Die Bedeutung und Wichtigkeit des Waldes. Leipzig, 1872.

korolt hatás dolgában. Sokan azt hitték például, hogy Németország szőlő-, illetőleg bortermelése csak azáltal vált lehetségessé, hogy az éghajlatot a nagyarányú erdőirtások megváltoztatták; ezzel szemben olvassuk azt is,¹ hogy az erdőirtások okozták a szőlőhegyek és klímájuk romlását. *Hazzi*, bajor kormánytanácsos, 1805-ben az eredményes francia kísérletezések és tudományos „veto” után is amellett kardoskodott,² hogy — a Smith-elvek hirdetője volt! — minél több állami erdő irtás végett eladassék, hogy ezáltal Felső-Bajorország éghajlata, mely hónyomás, dara és jégeső által az erdővidék lakóit sújtja, enyhüljön. Egy lépéssel odébb, Szászországban már más a nézet s hangulat.

„Belátta I. Ágost, hogy mily fölötte hátrányos az erdők okatlan irtása, mely egész vidéket érhet; nemcsak az előidézett fainség miatt, hanem azért is, mert az az egész tartomány terméketlenségéhez vezethet. De mennyire védi az erdő a vidék termőtalaját a pusztító északi szelektől! Hulló lombjával, gallyaival termékennyé teszi a hegyek lejtőit, mely különben terméketlen homok- és kőrákás lenne. Így Itália egyes vidékeinek terméketlenségét nem minden ok nélkül írják az elkopárosítás rovására, mert tudják, hogy a hegyvidékek, mikor még erdőségek borították, termékeny országrészek hírében állottak.”³

Így az erdő védelme és fentartása lassan-lassan nyilvános érdeklődés tárgya, s az általánosság létfeltételei közé számítódik. Miután pedig az erdészeti ügyek feletti legfelsőbb felügyelet is, miként a vadászati, s a hatalom afelett rendelkezni, a területiális uralkodói jog egyenes folyományát képezte, így az erdő is „ad regalia” tartozott. A regale keletkezésére előkészítőleg hatott a régi tilalmi erdők befolyása, s kedvezett neki maga az egyre fejlődő királyi hatalom is, és annál nagyobb területet vont a hatáskörébe, minél inkább előrehaladt az államhatalom központosítása. Végeredményben azután a regale csak

¹ Engels: Geschichte des Handels.

² Die echten Ansichten der Waldungen.

³ K. G. Rössig: Versuch einer pragmatischen Geschichte der Oeconomie-, Polizei- und Kameralwissenschaften.

gúzsbakötötte az erdőgazdaságot, s mint ilyen, ismét kiesett a valódi hasznothajtó, közérdeket szolgáló objektumok sorából.

Az állam autoritativ fellépésének első határozottabb jeleit, az erdőgazdaságra vonatkozó rendeletek s utasítások konkrét alakját Franciaországban, a XVII. század második felében találjuk. Az abszolutizmus végső fokára jutott központosító törekvés teremtette itt meg a kimondott első gazdasági politikát, mely a politikai s társadalmi viszonyoknál fogva az akkori Európa összes udvarainál hű utánpótlásra talált. Ez a gazdasági politika, mely XIV. Lajos uralkodása idején a „merkantil-rendszer” alakjában látott napvilágot, 120 éven át nemcsak irányítója, de kerékkötője is volt úgy a francia, mint a nyomában járó legtöbb udvar erdőpolitikájának is. *Colbert* volt a szerzője, s 1669-ben „Ordonnance sur le fait des forêts” címen adta ki.

Nem érdektelen, sőt tárgyunk szempontjából szorosan idevágó ezen gazdasági politikának behatóbb szemügyre vétele már annál is inkább, mert ennek érája alatt indul az erdészeti fejlődésnek Franciaországban s ez időben jelennek meg az erdőgazdaság általános és részletkérdéseinek azon fejtegetései, ismertetései, melyek — mint szakirodalomnak első termékei — az „ordonnance” szülte visszas állapothoz elodázhatatlan szükségességéből támadtak.

Colbert rendszere és alapirányzata, mely az ipart és kereskedelmet a talajgazdaság rovására egyoldalú kedvezményben részesítette, sőt ez utóbbit valóságos rendőri gyámkodás alá helyezte, az erdőgazdasággal szemben is bomlasztó jelleggel bírt. Rúgója s alapgondolata merev financiaiis tételeken épült fel. A nagy lábon élő francia udvar, a hatalomnak kifelé s befelé való megerősítése aranyhegyeket emésztett fel. (XIV. Lajos uralkodása elején háromszor érte csőd az államot!) S a kormány, ha még oly nagy erőfeszítések árán is, kedvező kereskedelmi mérleget akart teremteni. Ez *Colbert*nek sikerült is, mert rövid tevékenysége alatt (1665—1683) átlag évi 5.7 millió arannyal gyarapította a kincstár vagyonát. Így azután az erdő is az aranygyűjtés áldozatául esett, mert az állami lét és pénzügyi politika legfőbb alaptétele volt: nemesfémek nyerése s azoknak elraktározása. Hogy azonban a bányaművek és kohók,

továbbá a szintén „regale” alá tartozó aranyontó üvegputák és gyárok üzemből tarthatók legyenek, mindenekelőtt fára volt szükség, olyan anyagra, melyet a kereskedelmi hajóraj s a haditengerészet kiépítése is nem kisebb mértékben igényelt. Ennek a fának azonban lehető legolcsóbbnak kellett lennie, s az állami érdek kívánta szempontból kisajátítható is volt. S mert a vevő: az állam a fa árát előre s igen alacsonyra szabta, sőt a kiviteli tilalom által mesterségesen még inkább leszorította, így az erdőbirtokosok körében elégedetlenséget, a természetben pedig visszahatást keltett.

Az „ordonnance” szigorú keresztülvitele fölött a „chambres des eaux et forêts” örködött. Az erdészeti hatóság engedélye és ellenőrzése nélkül tilos volt az irtás. Minden, a magán-erdőkben tenyésztett tölgyfatörzsekre, melyek a kereskedelem és haditengerészet javát szolgáló s hajóépítésre alkalmas anyagot adták, rányomták az uralkodói tulajdonjog bélyegét, s kényszerítették az erdőbirtokost ilyen törzseknek a visszahagyására (*droit de martelage*). A döntendő fák mennyiségét és minőségét, valamint döntésük és elszállításuk idejét, illetőleg módját szintén előre megszabják. Magáncélokra szánt épületi fát előzőleg kérvényezni kellett, s a használati engedély kézbesítése után lehetett csak a munkához látni, amikor is a fának a kérvényben megjelölt célra való tényleges felhasználását utólag felülvizsgálták. Az ellenőrzéssel megbízott hivatalnokok messzemenő aprólékoskodásaikkal s gáncsoskodásaikkal vérét szívták az erdő birtokosának.

Legkevésbé mutatkozott kedvezőnek tehát a *Colbert* utódai által továbbfejlesztett merkantilrendszer a magán-erdőkre nézve, nemcsak annak kedvezőtlen megadóztatása és szabályrendeletektől való függősége miatt, hanem inkább annak gazdasági megkötöttsége s a termékek kiviteli tilalma (*martelage*) révén. Amint Victor *Riquetti* marquis de Mirabeau 1764-ben megjelent „*Philosophie rurale ou Economie générale et politique de l'agriculture*” című művében részletesen vázolja, a birtokosok maguk siettették erdeik romlását, csakhogy a rettegett erdőrendészeti hatóságtól (*table de marbre*) mielőbb megszabadulhassanak. Tömegesen érkeztek be a kérvények a „chambres des eaux et forêts” elé, erdeik letarolásának engedélye tárgya-

ban, s az irtás — az elszegényedés előhírnöke — a parasztok szemében az utolsó mentőkötélnek látszott.

Mindezen káros hatásokat azonban némileg ellensúlyozták azon közérdekű lépések és dicséretes eredmények, melyek az „ordonnance” előírta állami beerdősítési munkák nyomán származtak. Így már 1710 táján igyekeztek a dűnákat, a Bordeaux melletti „Landes”-t akáccal beerdősíteni. Ez azonban a mocsaras talajon nem sikerült. Hasonlóképen ezidőtájt tétetnek kísérletek Franciaországban az erdőművelés technikája, a vágások menete s a gyérítések javítása érdekében. Sőt a közel multban annyit emlegetett „magas erdőlés” (éclaircie par le haut) IX. Károly erdőkezelőségének főnökére: *de Rostangra* (1567) vezettetik vissza.

A talajtermelésnek, különösen azonban az erdőgazdaságnak az államháztartáshoz való viszonya megállapításában *Mirabeau* inkább bíráló álláspontot foglalt el. Maró gúnyjai világította meg a merkantil-rendszer túlkapásait, magát az „ordonnance”-ot, s az ezáltal bevezetett rendőri gyámkodásnak az erdőgazdaságra gyakorolt káros hatását. Physiokratikus szempontból a magángazdaság szabadságát követelte, — és megkapta a Bastillebe szóló „lettre de cachet”-t.

Ha az 1669. évet, melyben az „ordonnance” és más nyelvű ikertestvérei napvilágot láttak, ha ezt az időpontot vesszük történeti vizsgálódás alapjául — és joggal, mert hiszen közel másfél évszázadon át ez irányította az erdőpolitikát —, úgy az ezen fordulópont előtti és utáni rendeletek jellemzésére szembeötlő jelenségeket találunk. Az „ordonnance” már nem a vadászat, makkoltatás szempontjából, személyes magánérdekből védi pl. a tölgyest. Kiadását magasabb államérdek motiválta, védelemben részesül a tölgy azért, mert az az államhatalom egyik biztosító szervének: a tengeri flottának és a kereskedelmi hajórajnak, mint az államgazdaság főelőmozdítóinak képezi építőanyagát. S tényleg ezen időkbe esik Franciaország legtöbb, legvirágzóbb gyarmatainak megszerzése. Az „inforestatio”-k semmi pozitív intézkedést, előírást nem tartalmaznak az erdő

¹ Ezen nemzetgazdasági elmélet, mely a nyers javak termelését és a kézműipart tartotta produktívnak, tehát a merkantilizmus ellentéte: Quesmaytól, XV. Lajos háziiorvosától indult ki.

művelését, ápolását illetőleg. Gondolták: eleget teszünk a cél-nak azzal, ha tiltó rendszabályokhoz nyulunk. Így az ejtett sebek behegesztését magára a természetre bízták. Egyik-másik alak-jában már kifejezésre jut az elkövetkezendő fahiány miatti aggodalom; irtani tilos. Megjegyzendő azonban, hogy ország-részek, vidékek fainsége korántsem annak következtében állott be, mintha szegény lett volna az illető ország erdőben, illetőleg fában. A lakott helységek közelében nem volt fa, s távolról, érintetlen őserdők-ből a szállítás százfajú nehézségei miatt a fa-szükséglet nem volt fedezhető. Így már *Aristoteles* politikájában olvashatjuk az általa sokat hangoztatott elvet: a közelből nyer-hető fa egy város életfeltételei közé tartozik, miértis az erdő-ségek különös gondot érdemelnek. S *Weszely* „Évkönyv”-ében is olvasható, hogy a dunamenti városok e folyónak köszönik (vasút még nincsen), hogy faszükségletüket fedezhették, melyet pl. Bécs Bajorországból, Württembergből, Tirolból kapott, míg a víziútaktól néhány mérföldnyire az ország belsejében lévő őserdők fája tövön rothadt, miután elszállítható nem volt.

Különösen érdekes tanulmány tárgyát képezik a bányaművek, sóaknák és kohók körletében s tulajdonában lévő erdők használatára vonatkozó rendeletek. Ezen írtásra, illetőleg használatra vonatkozó rendeletekben nyilatkozik meg az erdőkultura előmozdításának első világos tendenciája, annál is inkább, mert azon időből származnak, amikor fahiánytól még nem igen lehetett tartani. Az üzem szükségelte fa kitermelése azonban — szállítási okokból — itt szorult igazán helyi korlátozásokra. Általában a bányaműveknek már a régi korban elismert nemzetgazdasági jelentősége korán előtérbe állította azt, hogy számukra a körülfekvő erdőségekben a legmesszebbmenő használati jog biztosíttassék. Így 1237-ben *Eberhard*, salzburgi érsek „inforestálja” az ottani sóbányászat üzeme érdekében a körülfekvő s hozzáférhető erdőket. S ötszáz év multán, amikor a fainség már ijesztő arányokat kezd ölteni, melyet „nemzeti szerencsétlenség”-nek tartottak, a bányaipar jövőjéért aggódó, s az erdőművelés érdekében elméletileg is munkálkodó szászországi bánya-kapitány: H. C. von Carlowitz „*Sylvicultura oeconomica*”-jával 1713-ban a nyilvánosság elé lép, félreismerhetetlennek látjuk, hogy az erdők fenntartásának, helyreállításának és odaadó mű-

velésének szükségessége már akkor égető kérdését képezte a gazdasági politikának. Ezen időktől kezdve az erdő az államháztartásnak mindinkább növekvő s egyik legfőbb gondjává válik.

A népesség növekedése, a kulturszükségletek rohamos és folytonos emelkedése, mely városok alapításával, az ipar és kereskedelem fellendülésével karöltve járt, tért és anyagot követelt. S az erdő, nélkülözhetetlen javak ezen bőséges forrása, utat nyitott s lehetőséget adott a haladó kulturának. Világraszóló események, akár az ész, akár a kard vívta is ki azt, az erdőt mindig érzékenyen érintette, s mélyen az erdő testébe vágott. Így az erdő kipusztítása a népvándorlás, országfoglalások után a kezdetleges mezőgazdaságnak adott teret, mely az embert állandó helyhez köti. Ekkor már nem történik oly nagyfokú s esztelen erdőirtás, mint annakelőtte a nomád világban, melynek kevés fáradsággal járó irtási módja az volt, hogy egyszerűen elhamvasztották az erdőt. Különben ugyanígy jár el a mai modern ősember, a „Lumbermann” is Kanadában, hasonlóan az ausztráliai gyarmatos is, hogy barmai számára s egyéb földművelési célokra területet nyerjen. S a balkáni pásztorok még manapság is fanatikus hittal perzselik fel az erdőt, mert ennek nyomában gyors és kiadós fűtermést remélnék. Szibéria hatalmas erdeiben, a Jeniszej- és Ob-menti ősi fenyvesekben a döntő szerszám a tűzcsóva. Az álló fa tövét egyszerűen elszenítették. A vladivosztoki vasutat, mely 5000 km.-es úton át a „Távolkelet”-et európai Oroszországgal összeköti, az így nyert faanyaggal fűtötték. Ennek lehetőségét a vonalmenti nagy erdőségek kezdetben biztosították, de amint az erdők kimerültek, a távolabbiakból pedig éppen a távolság miatt nem volt nyerhető faanyag, a háború előtti évtizedben olajfűtésre tértek át. Ennek forrása a Káspi-tenger melletti Baku volt. 1918-ban, a bolsevizmus ellen délfelől operáló angol hadsereg azonban ezt is elvágta. Az európai határt Kolcsak szintén lezárja. A szoruló vöröshadsereg ráveti magát az ural- és volgamenti erdőségekre is, melyek fáját — Turkesztán abszolút szegény lévén fában és szénben — most már gazdaságosabban szándékoztak felhasználni. Az innen nyert faanyagot ugyanis az Aral-tóban halászok, illetőleg szárított tengeri halakkal vegyesen használták fel mozdonyaik fűtésére. 1921-ben pedig a szerencsétlen sorsú,

ellenforradalmi bűnnel terhelt intelligenciából alakított ú. n. „szakszaul-gyűjtő osztagok”-at hajtják ki a mérhetetlen „Karakum” (fekete homok) és „Kizil-kum” (vörös homok) kirgizsteppékre, mely osztagok dolga a hal szárításán kívül a szakszaul gyűjtése s az itt haladó vasútvonal mellé való szállítása volt. (A „szakszaul” mongol szó; gyűjtőfogalom, mely a forró, sivár homok alatt hosszú időközön át felhalmozódott fa-, gyökérrészeket jelent.) Turkesztán a *Mayr*¹ felállította erdőrégiók VII. csoportjába tartozik, hol csapadék hiánya következtében erdő nincsen. A határmenti hegyek délen: Hindu-Gús, Alai és tagozódásai, a Pamir hóhiánya miatt erdőtlen vidékek. De a keleti hegyláncolat, különösen befelé Kínába már szép ősállományokban gazdag. A kínai fal zónájában azonban mintha elvágták volna az erdő megtelepülésének útját. Pedig valószínű, hogy valaha itt is erdő állott. A hegyek kopársága nem annak a hatalmas arányú fahasználatnak a következménye-e, mely faanyag a montstruózus kínai fal felépítéséhez szükséges ezer meg ezer millió téglá kiégetését lehetővé tette? Kína eredetileg erdőben igen gazdag lehetett. Következtethető ez fentebbiek után még azon tényből is, hogy elemi összetételeiben a régi fa-architektúrából továbbfejlődött építőművészet ennek bélyegét viseli magán.²

Hová lett a *Tacitus* által is leírt, „Germania silvis horrida”? Északi Franciaország gyönyörű erdővidéke? Az Erdős-Kárpátok s a lengyel föld sok szép erdősége romokban. Hiszen a tülekedők milliói tüzelték azok fáját 5 csontfagyasztó télen át; abból épített, miután rombolta. S amit az ember tövön hagyott, azt elsőpörte a gránát, vagy életképtelenné tette a fegyvertűz zápora. Mindjárt a világháború első napjaiban „stratégiai okokból” felgyújtották a cattarói hadikikötőt uraló hegyhátakon lévő erdőket. Úgy látszik, a harcászat régi módja és eszköze ez, mert Skóciában a XVI. század vallási harcai alatt Jean Lancaster 24.000 embert vezényel az ellenféllakta erdőségek felgyújtására, hogy ezáltal azt rejtekéből kiűzze, s *Monk* 1654-ben Aberfoyle-nél szintén felgyújtja a hatalmas erdőt, hogy menekülés közben hátát biztosítsa.

¹ Mayr: Waldbau auf naturgesetzliche Grundlage. 1911.

² Wilda: Von Honkong nach Moskau. 1902.

Mindezek azonban csak nagyvonású, s mégis sokatmondó adatok ahhoz, hogy mennyiben és hogyan szenvedte végig az erdő a történelem egyes fázisait.

S ha a mostani beerdősült területek arányszámaikat nézzük, ne feledjük a forradalmi idők erdőromboló munkáit sem figyelmen kívül hagyni. Minden döntő jellegű népmozgalomnál a nép először is az erdő ellen veti magát. Ennek legszomorúbb bizonyítékát az 1789-ben kitört francia forradalom nyújtja. Ez a hatalmas katasztrófa nem maradt mélyreható befolyás nélkül az erdőségeket illetőleg sem. A megrendült állami tekintély és hatalommal ugyanis megrendült annak alapja: a jogrendszer is. A jogvédelemtől ilyformán megfosztott erdő a fékevesztett tömeg martaléka lett. Az elkeseredést, a fanatikus harcot, mely az állam, nemesség és egyház tulajdonát képező erdők ellen irányult és megbecsülhetetlen kárral végződött, főképp az abszolutizmus szellemében fogant „ordonnance” váltotta ki. Míg a parasztok és proletárok az állam és nagybirtokosok erdeiben versenyt raboltak, addig a vevők és spekulánsok azon, egykor a nemesség és papság tulajdonát képező erdőkben garázdálkodtak, melyeket most, az augusztus 4-én éjjel tartott nemzetgyűlés határozata értelmében elkoboztak és az államháztartás költségeinek fedezhetősége végett eladtak. A forradalom lángralobbanását követő négy év alatt (1789—1793) kiirtott erdőségek területe $3\frac{1}{3}$ millió ha-ra becsülhető. Az erdőirtásokhoz nagy mértékben hozzájárult az 1790. év december 27-én kiadott azon decret is, mely a „regime forestière”-t eltörölte és — *Mirabeau* volt a szószóló — a magángazdaságot teljesen szabadnak nyilvánította. S a magánerdők birtokosai úgy értelmezték és alkalmazták ezen új szabadságot, hogy erdeiket valósággal lemészárolták. Ezt persze kedvezően elősegítette és siettette is az inség, s később a nagy hadiadók.

(Folytatása következik.)

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

Hirdetmény.

Az 1927. évben az őszi erdészeti államvizsga 1927. év november hó 14-én és a rákövetkező napokon fog megtartatni. Az 1927. év őszén erdészeti államvizsgát tenni szándékozókát felhívom, hogy a szabályszerűen felszerelt és kellően felbélyegzett kérvényeiket az ehhez szükséges engedély iránt a földművelésügyi minisztérium erdészeti főosztályának címére (Budapest, V., Ország-ház-tér 11.) legkésőbbben 1927. év szeptember hó 20-ig küldjék be.

Az erdészeti államvizsgára való bocsátásra mindazok igényt tarthatnak, akik a főiskola szabályszerű elvégzését záradékolt leckekönyvvvel igazolják.

Az erdészeti államvizsga alkalmával 20 (hús) pengő vizsgadíjat kell fizetni.

M. kir. földművelésügyi miniszter.

IRODALOM

A Talajtan elemei tekintettel az erdőgazdaságra. Irta: *Vági István* főiskolai tanár. (Sopron, 1927. 324. oldal, 24 szövegközi ábrával. Megjelent vitéz *Tóth Alajos* soproni könyvnyomdai műintézetében. Kapható: *Máhr Árpád* könyvkereskedésében, Sopron).

A talaj ismerete egyik legjelentősebb előfeltétele az okszerű, céltudatos erdőgazdálkodásnak, nélkülözhetetlen alapeleme a modern erdőgazdának.

Valljuk be őszintén, e téren súlyos mértékű elhanyagoltságban volt részünk, s így annál is inkább örömmel köszöntjük tudós professzorunknak értékes produktumát, amely hivatva lesz sok gyakorlati erdőgazda dolgos kezén keresztül a haza javára gyümölcsöztetni a tudományos működés megfigyeléseit és következtetéseit.

Az egész mű hat részre oszlik.

Az *első részben* szerző a szilárd földkéreg alkotó részeivel, a kőzetalkotó ásványokkal, a föld kérgét alkotó kőzetekkel ismerteti meg, majd rövid összefoglalásban a földkéreg geológiai történetét írja le. A *második rész* a talajképződésről szól. Az erdőgazdát különösen érdekli: a fizikai, kémiai és biológiai elmállás processzusa.

A *harmadik részbe* a talaj fizikáját foglalta össze, közelebbről ismertetvén a talaj és a víz, a talaj és a levegő, valamint a talaj és a hő viszonyait.

A *negyedik rész* a talaj kémiaijáról szól. A talaj kémiai összetétele, nemkülönben a reánk nézve sokszor oly fontos kémiai és mechanikai vizsgálatok leírása töltik be ezt a fejezetet.

Az *ötödik részben* a talaj biológiáját ismerteti. Különösen érdekelní fogja itt a gyakorlati erdőgazdát a különböző faállományok más és más hatása a talajra.

Végül a *hatodik részben* bevezet a talajok különféle osztályozási módjainak rejtelmeibe.

Ez a könyv is azok közé a szakmunkák közé tartozik, amelynek egyetlen erdőmérnök munkaasztaláról sem szabad hiányoznia.

Modora csak a szükséges mértékig elméleti, úgyhogy nem csupán — mint tankönyv — a fiatal generáció céljait szolgálja, hanem alkalmas vezérfonál a továbbképzésre, valamint az esetleg bemohosodott tudás felélénkítésére, felfrissítésére.

Fűrésztelepek tervezése c. munka (írta: *Török Béla*) augusztus hó végével jelent meg a budapesti Műszaki Könyvkiadó és Sokszorosító Intézet kiadásában. A munka — nyomtatott borítólappal ellátott gépelt litografia alakjában — igen ízléses, szép kivitelben készült el.

A munkának elsősorban rendeltetése, hogy erdőmérnökhallgatóinknak kezébe egy olyan jegyzetet adjon, melyet főiskolai tanulmányaiknál felhasználhatnak. Ennek megfelelően a szerző az anyagot a főiskolai tanulmányrendben foglaltak, szemelgett tartásával állította

össze. Másodsorban kiterjedt figyelme arra is, hogy az elméleti részt gyakorlati adatokkal egészítse ki. Így a munka a gyakorlatban is igen jól használható fűrésztelepek tervezésénél, vagy olyan rentabilitási számításoknál, amelyek előbbiekkal kapcsolatosak.

A munka öt részből áll és pedig:

I. Erőgépek. Ebben a fejezetben röviden, kivonatossan, leíró-módban a fűrésztelepek erőgépei, azaz vízerőgépek, dugattyús gőz-gépek, benzin-, gáz- és Dieselmotorok, végül az elektromotorok rendszerei vannak tárgyalva.

II. Közlőművek. Ebben a részben a szíjhajtás szerkezeti részeinek megismertetése mellett, a helyesméretű tengelyek, csapágyak, szíjdobok és szíjak megválasztásához szükséges adatokat foglalja össze a szerző, kiegészítve a DIN.-táblázatokkal.

III. Famegmunkálógépek. Ebben a fejezetben a fűrésztelepeken alkalmazható munkagépek, tehát a különböző fűrészgépek (keret, kör, szalag stb.) gyalumaró- és lefejtőgépek, továbbá a tűzifaaprítóbalták vannak ismertetve.

A famegmunkálógépek ismertetésénél először ezeknek szerkezetei, illetve szerkezeti részei, azután az egyes szerszámgépeknek a gyakorlatból vett technológiai adatai (méretek, fordulatszám, sebesség stb., stb.), majd a szerszámgépek munkateljesítményének, illetve energiafogyasztásának mikénti megállapításai vannak tárgyalva.

IV. Egyéb üzemi berendezések. Ebben a részben az irányjelző-, szárító-, gőzölő-, fűreszporszállító- és a világítóberendezések vannak tárgyalva. Az említett dolgok természetesen olyan terjedelemben és irányban, amely a fűrésztelepek tervezésénél szükséges. Ennek megfelelően tehát gyakorlati adatokkal és számítási eljárásokkal kiegészítve.

V. Fűrésztelepek tervezése. Ebben a fejezetben a fűrésztelepek tervezésénél követendő eljárások vannak ismertetve, mindenütt utalással az előbbi fejezetekben előadottakra. Így ismertetve vannak a telep helyének megválasztásánál szemelött tartandó elvek, a fűrésztelepek szokásos és helyes beosztása, a fűrésztelepek berendezése, az alkalmazandó gépek és gépi berendezések megválasztásának ismertetésével és végül a fűrésztelep jövedelmezőségére vonatkozó költség-számítás elvei.

Az egész munka a források között felsorolt óriási irodalom gondos és lelkiismeretes áttanulmányozásáról és ebben a nagy anyagban való teljes jártasságáról tanuskodik. A munka rendszerének felállítása, a különböző ismeretek megfelelő csoportosítása jó pedagógiai érzékre vall. Tárgyalási módora mindvégig világos, kifejezései szabatosak s a nagy anyagból erős ítélőképességgel emeli ki a lényegeset.

Ez a jegyzet egy régen nélkülözött művel gyarapítja az erdészeti szakirodalmat.

A munka, melynek terjedelme 272 sűrűn gépelt oldal, 157 szöveggközi ábrával, kapható Horváth Kálmán soproni könyvkereskedőnél. Ára 12 pengő.

K. M.

K Ü L Ö N F É L É K

Személyi hír. Mint értesülünk *Biró Zoltán* ny. miniszteri tanácsos az elmúlt hó folyamán megvált a „*Magyar Erdőbirtokosok Faértékesítő Részvénytársaságá*”-nál viselt vezérigazgatói állásától.

Nem vagyunk illetékesek méltatni *Biró Zoltán*-nak bizonyára ebben a szerepkörben is kiváló működését, de nem mehetünk el e híradás mellett szó nélkül, hogy ezzel az ő saját egyéniségével annyira összeforrott jeles alkotásnak szociális és nemzeti szempontból való fontosságát ne méltassuk.

Amilyen korszakalkotó jelenség volt a közelmúltban a házilag os erdőgazdálkodás rendszere, olyan fontossággal bír a fakereskedelem munkaterületén való újabb térhódításunk is.

Hogy milyen fontos úttörő munka volt ez, mindenki előtt világos. Eddig még senkinek sem jutott eszébe közölünk kereskedőnek lenni, amihez nemcsak akarás, hanem tudás is kellett, különösen az utóbbi évek rettenetes összekúszáltságában.

Hogy pedig *Biró Zoltán* rátermettsége e téren is érvényesült, biznyságul felemlítem a magyarországi fakereskedelem egyik legnagyobb szervezetének elismerését, amellyel *Biró Zoltánt* alelnöki székébe emelte.

Folytatnunk kell ezt az utat, amelyet *Biró Zoltán* kitaposott, ezt kívánja az erdőmérnöki kar mai szociális helyzete, ezt kívánja a magyar nemzeti érdek, amikor ennek a rendkívül fontos munkaterületnek fokozatos visszahódítását erkölcsi kötelességünkkel tesszi.

Biró Zoltánnak pedig, úgyis mint lelkes munkatársunknak, szívből kívánjuk, hogy szervező és alkotóképességét, különösen ebben a megcsonkítottságunkban és fejvesztettségünkben mielőbb alkalma és módja legyen hivatottságának megfelelő bármily más formában a köz javára hasznosítani.

Halálozások. *Berwald Emil*, a gróf Széchényi Dénes f. uradalom főerdésze, szolgálatának 57-ik, életének 77-ik évében elhunyt.

Mint fiatal ember lépett a gróf Széchényi-család szolgálatába, s mint szerény, fáradhatlan munkaerő a sors különös kegyelmével szolgálta le ezt a két emberöltőnek megfelelő szolgálati időt.

Gáspár László, a kalocsai érseki uradalom erdőmérnöke, az OEE rendes tagja (Bajazentistván), értesülésünk szerint a folyó hóban hirtelen elhunyt.

A szép reményekre jogosító fiatal kollégánkat özvegye és két árvája siratja.

Béke hamvaikra!

A középiskolát végzettek egyéves kereskedelmi szaktanfolyamával kapcsolatos különleges tanfolyamok. A vasúti és vámügyi tanfolyamon kívül bennünket legjobban érdekel a fakereskedelmi szaktanfolyam, amelynek előadói:

Dr. Fazekas Ferenc, okl. erdőmérnök és jurisdoktor, a Lövy Dávid és Fiai újpesti gőzfűrés- és furnirgyárának igazgatója.

Ifj. Gaul Károly, okl. gépészmérnök, a budapesti m. kir. állami felsőipariskola r. tanára.

Kapus Béla, ny. máv. igazgató-helyettes, a III. oszt. vaskorona-rend lovagja.

Dr. Szathmáry László, okl. vegyészmérnök, a „Budapesti Kereskedelmi Akadémia” r. tanára.

Tomasovszky Imre, okl. erdőmérnök, ny. földművelésügyi miniszteri tanácsos, a soproni „M. kir. bányamérnöki és erdőmérnöki főiskola”-n „Az érdekesebb tengerentúli és exotikus fák” c. kollégium előadója.

A tanfolyamon előadott tantárgyak:

1. *Fakereskedelmi növénytan: I. Bevezető rész.* 1. A fásnövénnyek külső szerkezete és élteltételei. Gyökér, törzs, ág, gally, levél, rügy, virág és termés. Termőföld, levegő, melegség, víz, világosság. 2. A fásnövénnyek belső szerkezete. A sejt és részei. Sejtosztlás, sejtfalvastagodás. Növényi szövetek és céljaik. Edénynyalábok. Kambium, kéreg, bélsugar, bél. A törzs szerkezete. Évgűrűk, geszt és szijács. A gyökér szerkezete. 3. A fásnövénnyek osztályozása magasság szerint. II. Különleges rész. A hazai fakereskedelem tárgyát képező tű- és lomblevelű fajok és cserjék, továbbá a fakereskedelemben gyakrabban előforduló tengerentúli és exotikus fajok ismertetése, próbadarabokon és furnirokon való bemutatása, botanikai gyakorlatokkal kapcsolatosan. Heti 1 órában. Előadó: *Tomasovszky Imre*.

2. *Erdőgazdasági encyclopaedia:* A) *Bevezetés.* Az erdők közgazdasági jelentősége. Az erdőgazdaság feladata és termelési tényezői. Az erdőkre vonatkozó statisztikai adatok. Magyarország fabehozatali és fakiviteli statisztikája. Erdőalakok termőhely szerint. Törzsökös erdőalakok. Erdőgazdasági eljárások (üzemmódok). A véderdő. Erdőgazdasági üzemterv. B) *Az erdei haszonvételek.* A fő-, elő- és mellékhaszonvételek különféle nemei, azok gyakorlása. C) *A fatermelés.* A fa termelésének ideje és módjai. Fatermelő szerszámok (fejszék, fűrészek, gajmók, bárdok stb.) ismertetése. Fadöntési szabályok. A fának erdei kidolgozása, választékok termelése, közelítése és kihozása. A termelt faválasztékok tárolása, számbavétele. Tűzkár elleni biztosítás. D) *A termelt faanyagoknak szárazon és vízen való szállítása.* Erdei út, csuszató út, erdei vasút, sikló, sodronykötélpálya, gépjármű, közforgalmi vasút, úsztatás, tutajozás és hajózás. E) *A fatermeléssel és erdei üzemekkel kapcsolatos különféle törvények és jogszabályok ismertetése.* Állami erdészeti adminisztráció. Érintkezés a hatóságokkal, különféle beadványok szerkesztése. Kirándulások a környékbeli erdőgazdaságokba. Szemléleti

oktatás a m. kir. mezőgazdasági múzeum erdészeti gyűjteményeiben. Heti 1 órában. *Előadó: Tomasovszky Imre.*

3. *Erdőbecslés és mérés.* I. *Erdőbecslés.* Az erdőbecslés tárgya, feladata és jelentősége. Fekvő és kitermelt erdei választékok köbözése. Álló fák köbtartalmának meghatározása. Faállományok fatömegének meghatározása. A fa korának megállapítása és a növedék becslése. II. *Erdőmérés.* Erdővételekhez, erdei üzemekhez és erdőbecslésekhez szükséges térképek. Tábornari, kataszteri és erdőgazdasági üzemtervi térképek. Tájékozás a térképen. Térképkulcs és térképolvasás. Mérési segédeszközök ismertetése. Kisebb kitézési feladatok megoldása. Kisebb terület felvétele. A területszámítás egyszerűbb módjai. A műszerekkel való méréseknek és szintezésnek fogalma. Erdőbecslési és mérési gyakorlatok a székesfővárosi erdőkben. Heti 1 órában. *Előadó: Tomasovszky Imre.*

4. *A fa mechanikai feldolgozása és faipari gépek:* a) Általános géptani bevezetés. Géprajzi jelölések. Kazánok, motorok, transzmissziók. A fa megmunkálására szolgáló szerszámok: mérő, hasító, metsző, tartó szerszámok. Fejszék, balták, kések, fűrők, gyalúk, fűrészek, ráspolók, csiszolók. A fa megmunkálására szolgáló gépek: Fűrészek, gyalúgépek, marógépek, vésőgépek, fűrőgépek. b) A fa. Szerkezete, alkotása. A jó fa tulajdonságai. A fa hibái és betegségei. A fa tartóssága és tartósságát növelő eljárások. A fa szárítása. A fa kilúgozása. A fa telítése. Talpfatelítés. A fa gőzölgése. c) Farönk, furnir, deszka, forgács, gyújtó, zsindely készítése, jó és rossz tulajdonságai, szállítása, raktározása. d) Kaptafagyártás, sámfa-, bot-, hajlítottbútorgyártás. e) A fa appretirozása: pácolás, fényezés, lakkozás, aranyozás, mórolás. (Bemutatások, rajzolások, faraktárak megtekintése.) Heti 2 órában. *Előadó: ifj. Gaul Károly.*

5. *A fa kémiai feldolgozása és technikai mikroszkópia:* Szerves kémiai alapfogalmak. A fa kémiai alkotórészei. Faszén, fakátrány, fagáz. Cellulózipar. Taníngyártás. Terpentin, balzsam, gyantatermelés. A fa mechanikai és kémiai feldolgozásánál szerepet játszó vegyszerek és azok minőségének megállapítása. A mikroszkóp szerkezete, használata, segédeszközei. Mikrotom. A hazai és külföldi tű- és lombosfák jellemzőinek mikroszkópi felismerése. (Bemutató, vetítés, gyárlátogatás.) Heti 2 órában. *Előadó: Dr. Szathmáry László.*

6. *A fakereskedelem technikája:* A fa- és belőle előállított különféle termékek és cikkek kereskedelme. Fakereskedelmi szokványok. Fabörze. A fakereskedelemmel kapcsolatos levelezési, könyvelési és számítási munkák. Raktárkönyv és index. Fakereskedői egyesületek, szövetségek ismertetése. Fakereskedelmi csarnok. Különféle szaklapok és szakirodalom. Heti 1 órában. *Előadó: Dr. Fazekas Ferenc.*

7. *Vasúti és hajózási díjszabás:* A vasútak és szállítóközönség jogai és kötelezettségei az áruszállítás terén, az üzletszabályzat és nemzetközi egyezmény idevágó határozmányai szerint, ideértve a fuvardíjreklamációk és kártérítési igények érvényesítési módját is.

A hazai és idegen vasútak díjszabási viszonyai általában, a csatlakozási pontok és a fuvardíjkiszámításnál tekintetbe veendő útirányok. A hazai és idegen vasúton fennálló helyi és kötelező díjszabások. Díjszabási és díjszámítási határozmányok. *Kiképzés* a vasúti árudíjszabások alkalmazásában *állandó fuvardíjkiszámítási gyakorlatokkal* az ismertetett áruosztályozás és tarifák kezén. Hajózási tarifák és szabályzati határozmányok. Heti 2 órában. *Előadó: Kapus Béla.*

A szóbeli előadásokat tanulságos *gyakorlatok és tanulmányutak* egészítik ki. Így a multban Budapest székesfőváros erdő- és mezőgazdasági hivatalának engedélyével *botanikai és erdőbecslési gyakorlatokat* tartottak a székesfőváros erdeiben, valamint a gödöllői m. kir. állami és koronauradalmi erdőigazgatóság engedélyével és támogatásával, 1927. évi június hó 7-én egy napra terjedő *erdőgazdasági tanulmányutat* tettek a visegrádi m. kir. erdőhivatal területébe.

A Mezőgazdasági Múzeum igazgatóságának külön engedélyével pedig — soronkívüli időben — a hallgatónak az *erdészeti gyűjteményeket* mutatták be.

Ezen kívül a hallgatókkal meglátogatták Lövy Dávid és Fiai ujpesti cég gőzfűrés- és furnirgyárait.

A beiratkozás alkalmával minden hallgató 60 pengőt fizet beíratási díj címén; a tandíj, amelynek egy évi összege 300 pengő, két részletben fizethető és pedig szeptember 10—12. az első részlet és február havában a második részlet. A beíratási díj fizetése alól senki sem menthető fel. *Köztisztviselők gyermekei a tandíj felét fizetik.*

„Fákat a magyar síkságra”. Ily címen a „Nemzeti Ujság” idei augusztus hó 4., 6. és 9. (175., 177. és 179.) számaiban Tóth Míke kalocsai Jézus-társasági tanár írt igen érdekes és rendkívül tanulságos tanulmányt.

A közismert, 89 éves, tudós szerző szerfölötti alaposággal és tudományos okfejtéssel mutat rá tanulmányának I-el jelölt részében arra, hogy *miért szükséges — a magyar síkságon — a faültetés, s hogy miért hiányzik az esőzés biztosítóka az Alföldön.*

Tanulmányának II. jelű részében síkságaink viszonyainak hű képét ecseteli, majd „A szárazság és fásítás” címen a tapasztalat és tudomány által a mi síkságaink szárazsága ellen megállapított egyedüli szert és egyedüli biztosítékot: a *fásítást* ajánlja. Eredeti módon és kellő érvekkel alátámasztva tárgyalja továbbá szerző az élő és élettelen tárgyak egymásra való viszonyos hatásainak törvényeit és kikutatja az okozati összefüggéseket a vidék hőmérséklete és nedvessége között, s arra a konkluzióra jut, hogy: „A fák a nyári hőséget, s a tél hidegét enyhítik, a hőmérséklet túlságos ingadozását szabályozzák.”

A tanulmány III. részében érdekesen ismerteti illusztris szerző azt az összefüggést, ami a fák és a vidék nedvessége között fennáll. Bebizonyítja, hogy *a fák siettetik az esőzést*, s kimutatja, hogy míg a síkság meleg levegője az esőzést nehezíti és csaknem lehetetlenné

teszi, addig a fával dúsan ellátott területek felett lebegő hűvös levegő okozójává lesz a gyakoribb esőzésnek. „Láttuk — úgymond — síkságunk nagy baját, a folyton fenyegető szárazságot, mely hite-
lünket veszélyezteti, jólétünket és előhaladásunkat akadályozza. Legyen hát elég a meddő sopánkodásból, legyen elég a mult leckéje, s a jelenben gazdaságunk lassú haladása, legyen elég a nyomorúság-
ból! Ragadják meg erőlyesen az eszközt, mellyel viszonyainkon könny-
nyen s nagyban segíthetünk. *Ültessünk fákat, alakítsuk kertté hazánk síkságait*, hogy gazdagabbá váljék és jóléte s előhaladása biztosítva legyen . . .”.

Jóleső s igaz örömmel állapítjuk meg, hogy az alföldi fásítás ügyét ily jeles tudós propagálja, aki élete javarészét az Alföldön töltötte, aki az Alföldnek bajait közelebbről látta s megismerte. Érte-
sülésünk szerint az agg tudósnek és illusztris szerzőnek más kíván-
sága nincsen, csak az, hogy: „Az illetékes körök fejtsenek ki nagy
erélyt, s hajtassák végre az üdvös rendeleteket a magyar síkság fel-
virágoztatására.”

Tomasovszky Imre.

„Az erdészeti ismeretek” tanítása a „Vitézi Rend Örkenyi Gazdaképző Iskolájá”-ban. *Pálóczy Horváth* István és felesége *Katona Ilona* alapította, — idei június 12-én ünnepélyesen felavatott — és a „Vitézi Rend Örkenyi Gazdaképző Iskolájá”-ban a mezőgaz-
dasági tantárgyakon kívül, hetenkint 2 órában „Az erdészeti ismere-
tek” is előadatnak. Az iskola „Ismertetőjé”-ben közöltek szerint e
tantárgy tanítását a budapesti m. kir. erdőhivatal mindenkori veze-
tője látja el.

Jelenleg *Ajtay* Jenő m. kir. főerdőtanácsos adja elő e tantárgyat, ki ismert ügy- és szakszeretetével igyekszik az erdők iránti szerete-
tet a tanulóknak felkelteni, s beléjük oltani. Előadásait *Ajtay* tanul-
ságos gyakorlatokkal egészíti ki.

Tomasovszky Imre.

Hibaigazítás. Az Erdészeti Lapok folyó évi VII.—VIII. füze-
tében az erdőgazdasági szakiskola tankönyveinek az ismertetésénél
néhány hiba csúszott be.

Tóber: Erd. talajtan alapfogalmai című mű ára nincs feltün-
tetve, ez 2.00 pengő.

Az erdőművelést nem *Balás István* írta, hanem *Balás Emil*,
s az ára nem 3.20 pengő, hanem 3.50 pengő.

VALTOZÁSOK ÉS KITÜNTETÉSEK az erdészeti szolgálat köréből

A magyar királyi földművelésügyi miniszter előterjesztésére az állami erdómérnökök összesített személyzeti létszámában **Lipcsey** László, miniszteri tanácsosi címmel felruházott magyar királyi főerdőtanácsost miniszteri tanácsossá és **Körmendy** Károly magyar királyi erdőtanácsost magyar királyi főerdőtanácsossá kinevezem.

Kelt Budapesten, 1927. évi július hó 29. napján.

Horthy, s. k.

Mayer, s. k.

Az „Erdészeti Lapok“ 1927. évi IX. füzetének HIRDETÉSEI.

**Az ERDÉSZETI LAPOK mellett mérsékelt közlési díjért
a lap irányával nem ellenkező hirdetések kiadatnak.**

Díjszabás. Kéthasábos szélességben (107 mm) garmond betűvel vagy ennél nagyobb betűfajttával szedett hirdetés milliméterenkint 20 fillér. (Egyszeri megjelenés mellett egész oldal 32 P.) Táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfajttával szedett hirdetések másfélszeres egy-ségárral számíttatnak. Ismételt megjelenés esetén megfelelő árkedvezmény

Apróhirdetéseknél egy szó 12 fill., álláskeresleti hirdetésekénél 6 fill.

Külön mellékletek megegyezés szerint.

150—200 ezer darab (ebből 30 ezer homokon nőtt); alkalmas, egészséges, 2 éves feketefenyő és 60 ezer 1—2 éves kocánytalan tölgycsemetét keresünk őszi megvételre. A mag, illetve makk származási helyének megjelölésével, Tolna, Baranya és Somogy vármegyék uradalmából kérünk árajánlatot. Hercegi erdőgond-nokság, Dombóvár címre. (5. II. 2.)

32 éves okl. erdőmérnök, nős, 5 éves praxszissal, ki különösen az erdőrendezés, mérés, út- és vasútépítésben bír igen jó gyakor-lattal, állandó jellegű állást keres uradalom, vagy nagyobb faipari vállalatnál, 1928 március—május hó elsejével. Külföldre is bárhova elmegy. Bartha Lajos erdőmérnök, Nagyborzsöny, Kánya-pusztá, (Hont megye). (3. VII. 2.)

35 éves, családos erdőmérnök, aki üzemtervkészítésben, földmérési munkálatokban is gyakorlattal bír, azonnal belépne uradalomba, mint kezelő-erdőtiszt, vagy üzemrendezés, felmérés tartamára segéderőnek. Szíves megkeresést kér Nagypál István okl. erdőmérnök, Keszthely, Festetics-utca 11. (4. IV. 1.)

Szakvizsgázott erdőőr kerestetik azonnali belépésre a ludányi uradalomba. Kérvények, vizsga és működési bizonyítványok máso-lataival, melyek nem küldetnek vissza, kor, vallás, családi állapot feltüntetésével címezendők: Ludányi Uradalom Intézőségének, Ludány, Nógrád megye. Fizetés megegyezés szerint. (7. I. 1.)

Szakvizsgázott, 36 éves, erős, egészséges, jó megjelenésű, katonaviselt, nős, egy 5 éves gyermekkel bíró erdőőr és vadőr, gyermekkora óta hercegi erdészetben hosszú időt a legnagyobb megelégedésre töltött el, az erdészet legmesszebbmenő követel-ményeinek megfelel, jelenleg is az Alföldön 40 kat. holdat erdő-sített, csemetekertkezelésben, dúvadirtásban, vadászatban, az orvvadászok üldözésében, vadovásban, vadtenyésztésben hosszú és precíz gyakorlata van, elsőrendű szolgálati bizonyítványok-kal rendelkezik, szerény igényekkel erdőőri vagy vadászai állást keres. Saját költségén költözködik. Bemutatkozásra megy. Szíves megkeresést kér Varga József erdőőr, Kiskúnmajsa. (11. I. 1.)

24 éves erdőőr, kitűnő szolgálati és vizsgabizonyítvánnyal, hatévi gyakorlattal, erélyes, józanéletű, jó vadász, azonnali vagy későbbi belépésre állást keres. Szíves megkeresést kér a kiadóba „Szolgálni akarok” jeligén. (2. III. 3.)

Árverési hirdetés.

A galgahévízi volt úrbéres birtokosság 282.8 kat. hold erdő, legelő és erdő szántójában gyakorolható vadászati jogát folyó évi szeptember hó 24-én délután 3 órakor Galgahévíz község-házánál megtartandó szóbeli nyilvános árverésen 1927. évi szeptember hó 24-étől 1937. évi július hó 31-éig terjedő időre adja bérbe.

Lőhető vad: szarvas, őz, vaddisznó, fácán és egyéb apró vad. Kikiáltási ára évi 1500 pengő, a bánatpénz 150 pengő.

Kikiáltási áron aluli vagy utóajánlatoknak helye nincs. A részletes árverési és szerződési feltételek a Valkói m. kir. erdőhivatalnál és a galgahévízi volt úrbéres elnökénél tekinthetők meg. Úrbéres elnöke. Gödöllő, 1927 szeptember 4. (13. I. 1.)

Állást keresek erdő és mezőgazdaság minden ágában teljesen jártas, szakvizsgázott, 8 évig főúri birtokon 1200 hold pagonyt önállóan kezeltem, mint alerdész. Nagy jártasságom van az akác-erdő telepítésében mezőgazdasági közteshasználattal, amit kitűnő bizonyítványom is igazol. Vadtenyésztés és óvás, valamint a vadászat védelme körül szerzett érdemeiért, különösen a vadorzókkal szemben tanúsított bátor és kötelességű viselkedésemért a Nemzeti Vadászati Védegyelet az egyesületi érdeméremével tüntetett ki. Meghívásra bemutatkozásra saját költségemen megyek. Ifj. Kovács Lajos, Mándok, Szabolcs megye. (8. I. 1.)

Középiskolával, kettőéves szakiskolával és szakvizsgáival bíró erdész, 15 évi gyakorlattal erdészi, fővadászi, vadászi vagy ehhez hasonló állást keres bármikori elfoglalásra. Gyakorlatai kiterjednek az erdőkezelés és erdőrendezés külső és belső munkálataira, vadtenyésztés és vadovásra, valamint mezőgazdaság szakszerű kezelésére. Jelenleg egy iparvállalatnál van alkalmazásban. Szíves megkeresést „Lelkiismeretes” jeligére a szerkesztőségbe kér. (6. II. 2.)

Kocsánytalan és kocsányos

SLAVONIAI TÖLGYMAKK

garantált elsőrendű minőségben prompt szállításra ajánl és

előjegyzéseket kér

KŐSZEGI FENYŐMAGPERGETŐGYÁR KŐSZEG

(1. I. 1)

Kőszegi Fenyőmagpergetőgyár KŐSZEG

ajánl őszi szállításra, legmagasabb csíráképesseggel bíró *jegenyefenyő*-, *simafenyő*-, *lucfenyő*-, erdei-, feketefenyő-, vörösfenyő- és minden egyéb tűlevelű magvakat, továbbá *magaskőris*-, *amer. kőris*-, *juhar*-, *nyírfa*-, *szitfa*- és **mindenféle lombfama**gva-**kat**. Vadalma-, vadkörte-, vadbarack-, Myrobolan-, sajmeggy-, vadcsereznyemag és mindenféle *gyümölcsfama*got. **Erdészeti csemetéket:** Lucfenyő 1, 2, 3, 4, 5, 6 éves és 80/100 cm. parkfák földgumóval; erdei-, fekete-, vörösfenyő stb. *Kocsányos, kocsánytalan, cser és vöröstölgy* 1. é. csemeték, éger, magaskőris, amerikai kőris, akác, gledicsia, juhar stb. *Gyümölcs vadoncok, díszcserjék, díszfák.*

Kérjen árajánlatot! Előjegyzéseket elfogadunk

(10. I. 1.)

Magyar Erdőbirtokosok Faértékesítő Részvénytársasága

Budapest IX, Calvin-tér 7. sz.

Elvállalja termelt, tövönálló vagy feldolgozott fakészletek bizományi értékesítését, vesz és elad bármily mennyiségű tűzifát és fűrészelt anyagokat. Értékesítési kérdésekben **készséggel áll az erdőbirtokos és erdőtiszt urak rendelkezésére.**

(1. XII. 2.)

Tüzifa- és szálfaeladás. A nagyváradai káptalan tulajdonát képező bagaméri erdőn a nyírábrányi vasútállomástól 3.5 kilométernyire 2700 ürm.³ tölgyhasáb, 952 drb akácszálfá és 800 drb tölgy-szálfá, továbbá a nyírábrányi állomástól 5.5 kilométernyire 700 ürm.³ akáchasábfá folyó évi szeptember hó 15-én délelőtt 11 órakor Debrecenben az Aranybika szállóban zárt írásbeli ajánlatok útján való árverésen eladatik. Az ajánlatokhoz, melyek az árverés napján nyújtandók be, csatolandó a megajánlott vételárnak legalább 10 százalékát kitevő bántpénz s a részletes eladási feltételeknek egy példánya, mely utóbbi alulirotnál beszerezhető. A tűzifa ürköbméterjéért és a szálfá tömörköbméterjéért megajánlandó vételár a fenti famennyiségekre külön-külön tüntetendő ki. Bővebb felvilágosítást nyújt a nagyváradai Káptalan bagaméri erdőgondnoksága, Bagamér, Bihar megye. (9. I. 1.)

Gróf Festetics Kálmán ömeltósága erdőgazdaságában az ősz folyamán eladásra kerül hatszázezer darab homokon nőtt kettőéves erdei- és feketefenyőcsemete. Ára darabonként ab csemetekert egy fillér. Posta, vasút Németlad, Gyöngyöspuszta.

Az „Erdészeti Lapok“ 1927. évi IX. füzetének tartalma:

	Oldal
<i>Bíró Zoltán:</i> Mégegyszer az erdészeti kísérletügy	333
<i>Czillinger János:</i> Az új erdőtörvényről (Befejezés)	340
<i>Nagypál István:</i> Erdészeti irodalom és tudomány a XIX. századig	350
<i>Hivatalos közlemény:</i> Hirdetmény az 1927. évi őszi államvizsga tárgyában	364
<i>Irodalom</i>	
<i>Vági István:</i> A talajtan elemei, tekintettel az erdőgazdaságra. — <i>Török Béla:</i> Fűrésztelepek tervezése (K. M.)	365
<i>Különtételek:</i> Személyi hírek. — Halálozás. — A középiskolát végzettek egyéves kereskedelmi szaktanfolyamával kapcsolatos különleges tanfolyamok. — Fákat a magyar síkságra. — Az „erdészeti ismeretek“ tanítása a „Vitézi Rend Örkényi Gazdaképző Iskolájá“-ban. — Hibaigazítás	367
<i>Változások és kitüntetések az erdészeti szolgálat köréből</i>	372
<i>Hirdetések</i>	I-IV